

RØDE FANE

Nr. 1-81 Kr.16.- Tidsskrift for kommunistisk teori og praksis

Hva skjer med olje-milliardene?

Hva betydde AKP-
landsmøtet

I DETTE NUMMER

Har ledelsen medlemmenes tillit, Pål Steigan?

Intervju med Pål Steigan etter avslutninga av AKP(m-l) sitt 3. landsmøte. Side 4.

Viktige endringer i prinsippprogrammet. Side 11

Vedtak og uttalelser fra landsmøtet. Side 14

Hvor forsvinner oljemiliardene?

Intervju med Carl-Erik Schultz om oljeinntektene i norsk økonomi. Side 22

Fremskrittspartiets tvilsomme 30-talls-røtter

Av Halfdan Karlsen. Side 29

Møte med greske partisanveteraner

Petter Bauck har intervjuet greske partisanveteraner om frigjøringskrigen 1940-44 og partisankrigen 1946-49. Side 34

DEBATT: Spådommene om «krig innen -85» er feilaktige

Av T.W. Side 40.

Innholdsoversikt Røde Fane 1980 Side 46

Brev til redaksjonen Side 47

I NESTE NUMMER

Foran LO-kongressen: For eller mot LO-ledelsens framlegg til utvida bedriftsdemokrati.

Kritikk av LO's handlingsprogram.

ISSN 0332-7892

RØDE FANE

Ansvarlig utgiver for dette nummer: Pål Steigan

Røde Fane redigeres av et utvalg nedsatt av sentralkomiteen i AKP(m-l).

Adresse redaksjonen:

Postboks 6875

St. Olavs plass, Oslo 1.

Telefon: 11 45 73

ABONNÉR!

Adresse distribusjonen:

Røde Fane, boks 83 Bryn, Oslo 6.

Telefon: 67 49 90.

Postgiro: 2 20 84 78.

Abonnement: 110 kr. (8 nr.)

IKKE BOM

PÅ ADRESSEN

Røde Fanes korrekte adresse finner du over disse linjene. Bladets tidligere postadresse på Grünerløkka i Oslo er fortsatt trykt på abonnementsregningene som sendes ut — men denne må ikke brukes på vanlig post til redaksjonen eller distribusjonen.

**UTGITT AV AKP(m-l)
NR. 1 — 1981 10. ÅRG.**

Forsidefoto: Røde Fane

Trykt i offset hos
A/S Duplotrykk.

Den økonomiske politikken er ikke bare for eksperter!

Gjennom flere år har AKP(m-l) prioritert studier og ideologisk arbeid for lavt.

Svak skolering i marxismen fører til at partiet blir lettere påvirkelig for revisjonistisk og reformistisk innflytelse. Den eksisterende høyretendensen i partiet, som landsmøtet pekte på, er ikke minst et resultat av årelang forsømmelse av den kommunistiske skoleringa. Det fører også til at demokratiet i partiet blir svekka av at store deler av medlemsmassen og partiets venner i realiteten blir stilt utafor de teoretiske diskusjonene partiet fører.

Ta f.eks. diskusjonen om oljeøkonomien og om den økonomiske politikken til partiet. Dette blir et sentralt tema i debatten om det nye arbeidsprogrammet til AKP(m-l). Men i dag er det bare ganske få som føler at de kan delta i debatten om økonomien. Dels er dette uttrykk for inngrodde ideer om at økonomiske spørsmål bare er for eksperter, noe som definitivt ikke er tilfelle. Men samtidig er det uttrykk for at kjennskapet til den marxistiske politiske økonomien — som partiet bygger hele sin samfunnsanalyse på — er på et meget lavt nivå.

Og som Carl-Erik Schultz peker på i intervjuet i dette nummeret, så er dette et problem til og med for partiets økonomiske eksperter. «Vi er ikke flinke nok marxister,» sier han. Det er ikke nok bare å samle faktamateriale om f.eks. oljeøkonomien. Vi må kunne kombinere det med en marxistisk økonomisk analyse. Ellers havner vi i borgerlig sosialøkonomisk tenkning.

For å trekke flere med i debatten om økonomien må vi legge vekt på å popularisere dette stoffet. Men det er også nødvendig at partiet gjenopptar studier av den politiske økonomien, kombinert med konkrete studier av den nasjonale og internasjonale økonomien. Vi må få Kapitalen, og vi må få ei skikkelig studieveiledning, samt organiserte studier i partiregi.

Som partiets teoretiske tidsskrift har Røde Fane ansvar for å holde fast på og utvikle den økte interessen for teoretisk debatt som vi har opplevd i partiet rundt landsmøtediskusjonen.

Røde Fane vil i året som kommer legge stor vekt på stoff om økonomien, særlig i tilknytning til debatten om arbeidsprogrammet. Både teoretiske artikler og artikler om konkrete emner innafor den norske økonomien. Vi vil bringe utdrag fra de marxistiske klassikerne og opplegg for studier.

For diskusjonene om arbeidsprogrammet og linjene for Rød Valgallianse vil spørsmålet om økonomien være av grunnleggende betydning.

Redaksjonen

Rune Ottosen går av som redaktør

Rune Ottosen har fra 1.1.1981 etter eget ønske fratrått stillingen som redaktør av Røde Fane. Rune Ottosen har vært redaktør av Røde Fane siden 1.1.1979.

Vi vil takke Rune Ottosen for den store innsatsen han har nedlagt i arbeidet med tidsskriftet. Røde Fane, slik vi i dag kjenner det, er i alt vesentlig hans fortjeneste. Vi ønsker Rune Ottosen lykke til i hans nye arbeid.

Røde Fane blir fra dette nummeret redigert av et redaksjonsutvalg nedsatt av sentralkomiteen i AKP(m-l).

Redaksjonen

Har ledelsen medlemmenes tillit, Pål Steigan?

- Hvordan var det mulig med så stor enhet på landsmøtet?
- Hvorfor oppsto høyrefaren i partiet?
- Har ledelsen lært noe mer om parti-demokrati?
- Hvordan er tillitsforholdet mellom ledelsen og medlemmene i dag?
- Overdriver ledelsen høyrefaren i den internasjonale m-l-bevegelsen?

Disse og andre spørsmål stilte Røde Fane til Pål Steigan etter avslutninga av AKP(m-l) sitt 3. landsmøte.

Fra pressekonferansen etter landsmøtet

— Pål Steigan, gjenvalgt formann i AKP(m-l). Partiets 3. landsmøte slutta nærmest enstemmig opp om alle viktige vedtak som ble fatta. Under debatten som har gått forut for landsmøtet har vi opplevd en skarp strid om viktige prinsippsspørsmål. Framveksten av en alvorlig høyretendens i partiet har vært dokumentert. Mange vil kanskje synes den sterke enheten på landsmøtet var forbauende. Besto landsmøtet bare av ei samling ja-mennesker som lot seg manipulere av ledelsen?

— Jeg vil begynne med å svare på det siste først. Svaret er nei. Landsmøtet var representativt sammensatt, for de politiske synspunkter og meninger som fins i

fra venstre: Kjersti Ericson, Tor Mostue, Pål Steigan, Sigurd Allern og Finn Sjøe. (Foto: Klassekampen)

AKP(m-l). Delegatene var valgt på grunnlag av langvarige og svært grundige diskusjoner i grunnorganisasjonene og i partidistriktene. Landsmøtedelegatene opptrådte svært ansvarbevisst og sjølstendig når det gjaldt å føre fram kritikk av ledelsen, føre fram sine egne standpunkter og standpunkter som har kommet fram på grunnplanet i partiet.

Jeg har vært på en del landsmøter. Jeg må si at dette var et svært livlig landsmøte der det var politiske motsetninger, avstemninger og skarpe og fine debatter. Det var på ingen måte noen forsamling av nikkedokker, som bare strødde sand på ledelsens meninger. På mange områder vil jeg si at landsmøtet bragte partidiskusjonene mye lenger enn det den gamle

partiledelsen klarte å gjøre. Ulik erfaringsbakgrunn og forskjellige synspunkter hos delegatene førte til at landsmøtediskusjonene ga et mye mer nyansert bilde av situasjonen enn vi hadde på forhånd. Landsmøtet fikk tatt hensyn til langt flere sider av partiets problemer og partiets erfaringer enn vi til da hadde greid.

300 FORSLAG

Når landsmøtet likevel var nesten enstemmig i en rekke viktige spørsmål så har dette flere årsaker: En er at mange forandret oppfatning gjennom diskusjonen, bøyde seg for sterke argumenter. En annen at landsmøtet sluttet seg til forslag som var ført fram på grunnplanet og hadde støtte fra møtene som valgte delegater-

ne. Ta f.eks. prinsipp-programmet. Landsmøtet behandlet i sluttfasen ca 300 innsendte forslag. Et stort antall av disse ble innarbeidet i den endelige programteksten og dette gjorde at landsmøtet kunne samle seg om det endelige vedtaket. Som du sier er det en del saker det har vært meningsbrytning og sterk uenighet om. La oss ta spørsmålet om partiets rolle under sosialismen. Der har det vært ført fram, ikke minst i Klassekampen, synspunkter som jeg mener klart bryter med leninismen. Og det var også landsmøtets syn. Her ville landsmøtet foreta en grenseoppgang i forhold til en del formuleringer i flertallsinnstillingen til prinsippprogramkomiteen. Mesteparten av prinsippprogramkomiteens forslag ble bi-

AKP(m-l)s LANDSMØTE

falt. Men når det gjaldt partiets rolle under sosialismen, så mente et samla landsmøte at forslaget ikke kunne godtas. Landsmøtet slo enstemmig fast at partiet må spille en ledende rolle. Men det var ikke enighet om *hvordan* dette skal komme til uttrykk. Landsmøtet tok konsekvensen av det, og slo fast at sosialismediskusjonen skal fortsette i den nye landsmøteperioden.

STRID OM DEN DEMOKRATISKE SENTRALISMEN

I Klassekampens spalter har det vært argumentert prinsipielt mot den demokratiske sentralismen. Også før landsmøtet var det oppe ei rekke forslag som betydde undergraving av den demokratiske sentralismen. Landsmøtet avviste disse forslagene. Debattsida i Klassekampen har gitt inntrykk av en styrke i kritikken av f.eks. den demokratiske sentralismen som ikke gjenspeiler disse synspunktenes styrke i partiet. Der har både disse og støtten til programkomiteens formuleringer om partiets rolle under sosialismen vært liten. Disse formuleringene bryter jo også med alle programmer vi har hatt siden begynnelsen av 70-åra.

En annen ting en må være klar over, er at landsmøteforberedelsene i AKP er en lang prosess. De har vært forberedt siden tidlig på høsten 1979. En kan si det har vært en foredlingsprosess. Den startet med ledelsens førsteutkast til prinsippprogram, som fikk masse konstruktiv kritikk. Så gikk et nytt forslag bygd på denne kritikken ut til medlemmene igjen, som i sin tur førte til mye konstruktiv kritikk. Jeg mener det er særlig grunn til å understreke medlemmenes positive rolle i denne prosessen. Når det gjelder den siste runden vil jeg særlig nevne kvinnekartet. Her ble det siste programutkastet kritisert meget skarpt. Ikke minst mange kvinnelige kamerater gjorde en stor innsats i den forbindelse. Jeg kan også nevne punktet om Sovjet. Jeg vil nevne målfraksjonens framlegg som ble innarbeidet i programmet.

Nå var det jo også forslag som ikke ble vedtatt enstemmig. At et partiforum deler seg i et flertall og et mindretall i en del saker er nødvendig og naturlig i et levende parti. Landsmøtet manifesterte ingen «monolitisk enhet», men lot motsigelsen komme til uttrykk.

STRID OM PARTIETS SÆRSTILLING

— Du sier det var full enhet bak punktet om partiets ledende rolle under sosialismen, men under partidebatten er det jo flere som har akseptert partiets ledelse under sosialismen, men samtidig gått imot at partiet skulle ha en særstilling?

— Det er riktig. Den gamle partiledelsen hadde her foreslått å stryke de formuleringene i utkastet som undergravde partiets ledende rolle. Dette mente landsmøtet ikke var nok. Det ønsket å *framheve* partiets ledende rolle. Alle erfaringer fra

— Landsmøtet slo fast at partiet må være i ledelsen om sosialismen skal seire

Pariserkommunen til i dag viser at vi *må* ha et ledende parti hvis ikke revolusjonen skal gå tapt. Og da må sjølsagt partiet ha en særstilling. Men programmet tar ikke stilling til om denne særstillinga skal formaliseres eller ikke.

— Denne sterke enheten på landsmøtet, er den også representativ for enheten i partiet når det gjelder disse prinsippsspørsmåla?

— Jeg tror landsmøtet representerer *hovedtendensen* i partiet. Men samtidig er det slik at det har vært drevet for dårlig studiearbeid og skolering i m-l-klassikerne i partiet, noe som ledelsen må ta på sin kappe. Det er en forutsetning for at medlemmene kan utøve sine demokratiske rettigheter i partiet at de sjøl kjenner til hva marxismen sier.

Jeg tror nok en del kamerater, både medlemmer og sympatisører, har følt seg en del på sida og til overs i den teoretiske

debatten fordi de ikke har fått hjelp til å sette seg inn i de teoretiske spørsmåla. Dette må vi rette på.

— Når det gjelder høyretendensen og problemene i partiet har det i løpet av partidebatten vært lagt fram flere forslag til årsaksforklaring, blant annet har ledelsens ansvar vært i fokus. Er du nå i stand til å si noe mer om årsakene til at høyrefaren kunne vokse fram og få innflytelse i partiet?

— Først må vi si hva vi mener med en høyretendens. I vårt begrepsapparat sier vi at det er mulig å gjøre avvik til høyre eller til «venstre».

Avvik i høyre-retning betyr gjerne å gå inn på en politikk hvor vi mister det revolusjonære perspektivet og gir slipp på kommunistiske prinsipper. Dette kan skje på et utall måter og i partisjargongen har vi navn på en rekke av dem: Reformisme, økonomisme, avvik i sosialdemokratisk og revisjonistisk retning. Et eksempel på høyre-avvik i AKPs korte historie er forsøket på å komme med i et valgforbund med SF, NKP og AIK i 1973.

Vi hadde da klare tendenser til å skjønne den politikk disse organisasjonene sto for og var langt på vei rede til å gi prinsipper på båten for å komme med i en «brei front» ved stortingsvalget.

Venstre-avvik kan også være så mangt. Typisk for venstre-avvik er at de innebærer en overvurdering av egne krefter, en undervurdering av problemene vi står overfor og stiller paroler som situasjonen ikke er moden for.

«Venstre» i enhetsfrontspolitikken betyr å avskjære seg fra eller bekjempe dem en burde alliere seg med. Om en f.eks. nekter å samarbeide med småborgerlige og borgerlige personer i miljøkampen fordi de er borgerlige, så er det et venstre-avvik.

Slike avvik er altså kjent fra den kommunistiske verdensbevegelsens historie, det er problemer som kommunistene har stridd med til alle tider.

HVORFOR DUKKER AVVIKENE OPP?

Lenin drøfta årsakene til dette i en liten, men svært viktig artikkel, «Meningsforskjellene i den europeiske arbeiderbevegelsen» fra 1910. Der forklarer han årsakene til at det oppstår slike avvik i den kommunistiske bevegelsen.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Han peker på at i og med at dette gjelder alle land, så må sånne avvik skyldes mer grunnleggende årsaker enn bare tilfældige personer og særegne trekk ved det enkelte land. Han viser til djuptgripende årsaker knytta til utviklinga av kapitalismen, utviklinga av klassene. Og i og med at folk i hovedsak lærer av erfaring, og ikke gjennom bøker, så vil kapitalismens ujamne utvikling i seg sjøl gi årsak til at noen folk legger mest vekt på den ene sida, noen på den andre sida av kapitalismen.

La oss f.eks. ta det at kapitalismen både utvikler og ødelegger produktivkrefter. Hvis en legger ensidig vekt på at kapitalismen utvikler produktivkreftene, kan dette dra i reformistisk retning.

Hvis en legger ensidig vekt på den nøden og de ødeleggelsene som kapitalismen fører til, så kan det dra i anarkistisk retning. Her er det mest ekstreme eksemplet terrorgrupper som Røde Brigader i Italia o.l.

Teoriløshet fører lett til at en blir dratt i den ene eller andre retning.

FORHOLDA I NORGE

For å gå fra Lenin til våre dagers Norge, når det gjelder dette med kapitalismens to-sidige utvikling. Det er ikke tvil om at den foreløpige høykonjunkturen vi fikk i Vest-Europa etter 2. verdenskrig var en slik faktor som sterkt fremma reformisme i Norge, i form av sosialdemokratiets enorme vekst og posisjon innafor arbeiderklassen. Fortsatt i 70-åras Norge har jo dette holdt seg, sjøl om tempoet har avtatt kraftig og de andre sidene ved kapitalismen er blitt klarere.

Fortsatt er arbeidsløsheten på et forholdsvis lavt nivå, reallønna angripes, men er på et forholdsvis høyt nivå. Kapitalismen har vist sin styrke i utviklinga av produktivkreftene, blant annet i tilknytning til oljeproduksjonen. Det er ingen tvil om at alt dette gir grunnlag for reformisme. Denne høyrestrømninga vi opplever nå påvirker jo ikke bare oss kommunister, jfr. debatten om «Havet, døden og kjærligheten» i litteraturen. Dette er en svært samfunnsmessig foreteelse som påvirker alle mennesker i dette samfunnet. Det vi har tatt for oss er den særskilte påvirkninga som vi er utsatt for. Som gjør at det oppstår reformisme, tendenser til borgerlig-demokratiske illusjoner og andre borgerlige ideer i partiet.

Så har du det forholdet at arbeiderbevegelsen hele tida får tilsig fra andre klasser. Og for å være helt konkret, så kjenner vi til hvordan Vietnam-krigen, EEC-kampen osv. radikaliserte de intellektuelle i slutten av 60-tallet og begynnelsen av 70-tallet. Dette fikk dem blant annet til å engasjere seg i den revolusjonære arbeiderbevegelsen. Dette var sjølsagt en svært positiv ting. Samtidig betydde dette at de dro med seg svakhetene til de småborgerlige intellektuelle inn i arbeiderbevegelsen. Og dette kan gi utslag både i «venstre»-feil og høyre-feil.

— I 76-77 var
tilliten til
ledelsen stor,
men altfor
ukritisk

BORGERSKAPETS TAKTIKK I DAG

Videre har borgerskapet sjøl en egen taktikk, som er veldig bevisst hos de kapitalistiske lederne, nemlig å bruke både pisen og gulrota. Vi kjenner godt til dette. På et tidspunkt omkring midten av 70-åra, da vi gjorde en god del «venstre»-feil, da brukte jo kapitalistene taktikken med politiske oppsigelser av kommunister, suspensjoner, osv. altså pisen. Men nå oppfatter jeg det sånne at de bruker gulrota i stor grad: Mange progressive intellektuelle får stillinger i det offentlige o.l. På arbeidsplassene i industrien aksepterer sosialdemokratene til en viss grad at kommunister blir tillitsmenn. De har erfaring nok i styring og styringsmanipulasjon til å vite at dette kan vendes mot oss. Dette kan gi — og gir — illusjoner

om at kapitalismen ikke er så ille, sosialdemokratene bedre enn vi tror osv. Jeg ser altså disse forskjellige sosiale forholda som grunnlaget for at det oppstår revisjonistiske ideer i et kommunistparti som vårt.

LEDELSENS ANSVAR

Ledelsen vil øve en positiv eller negativ innflytelse gjennom den holdninga den har til dette forholdet, dvs. i hvilken grad ledelsen setter organisasjonen, medlemmer og tillitsmenn i stand til å motstå disse tendensene. Her kommer blant annet skolering inn som en viktig faktor. Her har vi i den gamle ledelsen helt opplagt et ansvar ved at studiene har forfalt. Vi har alvorlig forsømt den teoretiske fostringa av medlemmer og tillitsmenn. Og det er i seg sjøl en høyrefeil. Det ble påpekt allerede i 1975, da vi også kritiserte høyretendenser, at det var en høyrefeil å basere studiene bare på frivillighetsprinsippet. Det må også være plan og organiserte, kollektive studier.

Så er det et spørsmål om i hvor stor grad en ledelse slåss mot eller fremmer høyretendenser. Vi tok opp denne kampen, og landsmøtet så det som en veldig positiv ting. Men vi burde avgjort ha tatt den opp før. Dette er jo ikke et problem som bare gjelder Norge, men hele den internasjonale kommunistiske bevegelsen. Det er nødvendig å kjempe mot denne strømmingen.

— Landsmøtet diskuterte også «ultra»-venstre tendensen i partiet omkring og etter det 2. landsmøtet. Hvor alvorlig var denne tendensen? Trua den på noe tidspunkt partiets prinsipielle grunnlag? Bidro denne tendensen til framveksten av høyrefaren?

— Det er riktig at vi diskuterte den tendensen. Det er ikke tvil om at hvis den ikke var blitt korrigeret, så ville partiet vært ført ut i en alvorlig isolasjon, noe som igjen ville trua partiets prinsipielle grunnlag. Sånne sett var det alvorlig.

På den annen side slo «ultravenstre»-tendensen ut ujamnt. F.eks. bygger det programmet som landsmøtet vedtok på programmet fra 1976 når det gjelder de prinsipielle spørsmåla, dvs. prinsippene for partiet, revolusjonen, det nasjonale spørsmålet, klasseanalysen osv. «Ultravenstre»-tendensen betydde i veldig liten grad et forsøk på å revidere par-

AKP(m-l)s LANDSMØTE

tiets marxist-leninistiske grunnlag. Noe som derimot er tilfelle med høyretendensen.

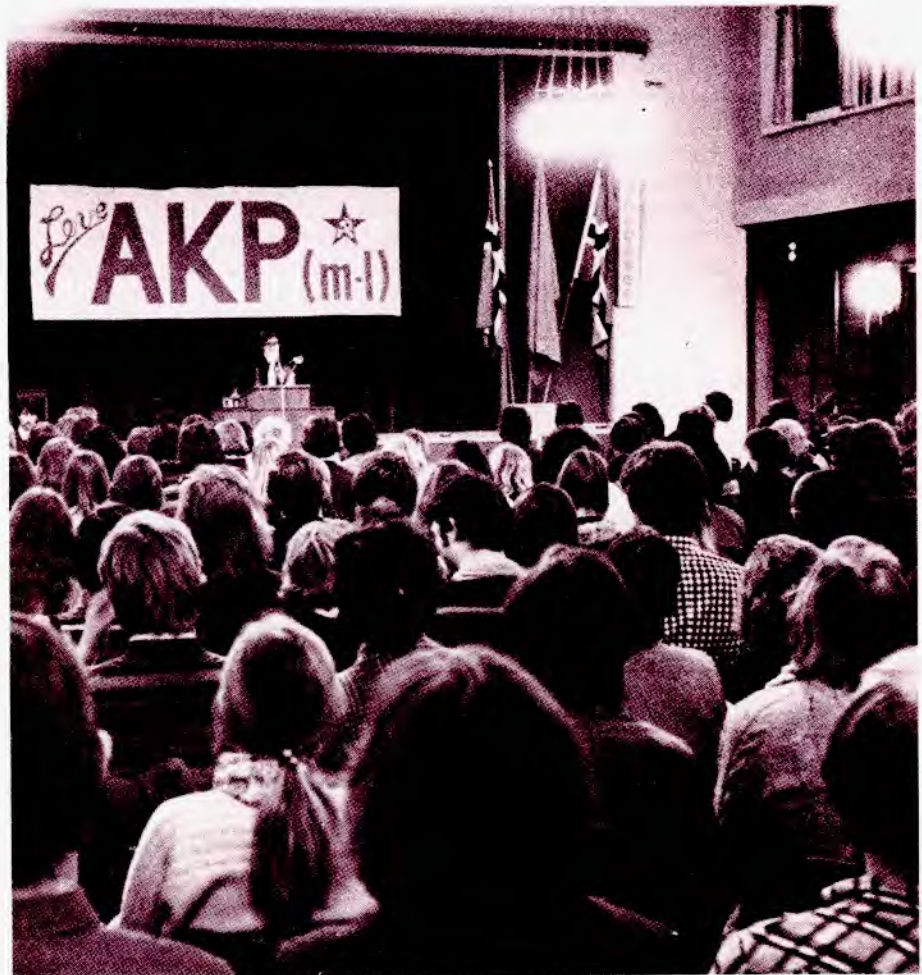
«Venstre»-feila ga seg klart utslag i taktikken. Uvilje til å gå i breie allianser. Feil i propagandaen, f.eks. i Klassekampen, f.eks. ved at folk som sto oss nært mer eller mindre ble skjelt ut. Vi gjorde en del av disse feila i frontsammenheng, var utålmodige, tenkte ikke langsiktig nok gjennom å forsøke å forene forskjellige krefter for å nå et langsiktig mål. Dette skada partiet. Det skada partiets omdømme i frontene. Og det svekka partiets muligheter til å få løst sine oppgaver.

«VENSTRE» BIDRO TIL HØYREFEILENE

Disse sakene ble etter hvert korrigert, men feilen var at det ikke ble foretatt noen helhetlig korrigering på det tidspunktet hvor vi begynte å innse disse feila. På den måten fikk vi ikke trukket lærdommer, fikk ikke holdt fast ved det som var bra og skilt ut det som var dårlig. Slik ble det lett til at enten var «alt bra» eller «alt dårlig», altså en veldig uhistorisk vurdering av partiets feil og sterke sider. Derfor kan en si at disse feila bidro til å fremme en høyretendens.

Når en ikke korrigerer slike feil i samband med studier av virkeligheten og studier av teorien, så oppstår fare for overslag. Det som var riktig i går er gærent i dag. Dette opplevde vi. Den gamle taktikken ble snudd på hue: «Resolusjonsmakeri er gærent, derfor skal vi ikke fremme noen resolusjoner i det hele tatt». Eller: «Det er riktig med breie fronter, derfor skal vi gi ettter på prinsipielle spørsmål».

Store vanskeligheter oppsto da vi verken hadde oppsummert «venstre»-feila eller hadde analysert den nye høyretendensen. Vi var da nødt til å gjøre to ting samtidig. Men det tok lang tid før vi klarte å finne ut av disse tingene. Landsmøtet betydde i den forbindelse ganske mye, slik at vi i dag har en ganske balansert oppfatning av partiets historie. Der ikke alt blir malt svart-hvitt, vi tar vare på de positive erfaringene vi har og forsøker å lære av feila. For sjøl om det ble gjort alvorlige «venstre»-feil i perioden 76–77, så var det også en periode da aktiviteten var høy, med pågangsmot og vilje til å stå på uten å gi etter for press. Og dette er en positiv kvalitet som vi trenger. Men vi

Et enhetlig og sterkt parti er avhengig av et levende partidemokrati og en aktiv medlemsmasse. (Foto: Klassekampen)

gjorde feil som må kritiseres, feil i taktikken, i organisasjonen, og i filosofien.

Hvis jeg skal konkretisere dette med feil i filosofien, så vil jeg nevne påvirkninga fra den albanske tenkninga. Enver Hoxha skilte jo lag med Mao på spørsmålet om dialektikken, evnen til å tenke i motsetninger. Ideen om monolitisk parti uten motsigelser er Hoxhas ide. AKP har aldri overtatt denne ideen, men vi har vært påvirket av den. Dette førte blant annet til at vi ikke var flinke til å drive diskusjoner i partiet. Diskusjonene ble sterile. Folk følte at de ikke fikk komme fram med meningene sine. Dette har vi lært av.

UDEMOKRATISK STIL I PARTIET

— Førte ikke denne påvirkninga fra den albanske tenkninga også til en udemokratisk stil med «harde slag» og manglende evne til å godta kritikk?

— Jo, denne feilaktige filosofien fører til feilaktig behandling av folk, «harde slag i kaderbehandlinga» som vi kaller det i partisjargongen. Det betyr jo ikke at en fysisk driver og slår folk, men at en er skarp i kjeften og på den måten skremmer folk fra å uttale seg. På den måten kan en undertrykke mange riktige og bra meninger. På den måten går store ressur-

AKP(m-l)s LANDSMØTE

ser tapt. Mange som kunne ytt en stor innsats mister motiveringa. Og dette skjedde.

TILLIT TIL PARTILEDELSEN?

— Men dette bidro vel også til å svekke tilliten til partiledelsen? Hvordan vurderer du sjøl tillitsforholdet mellom ledelsen og medlemmene i dag?

— Jeg trur at tillitsforholdet mellom ledelsen og medlemmene er i en klart positiv utvikling. Ikke minst gjennom valget av ny sentralkomite og gjennom den landsmøteprosessen som vi har vært gjennom, så trur jeg vi er i ferd med å etablere et bedre tillitsforhold enn på lenge.

Egentlig trur jeg vi er i ferd med å få et *sunnere* tillitsforhold enn vi noen gang har hatt. For tilliten til ledelsen var nok stor i 76-77, men den var absolutt for ukritisk. Jeg syns det er bra at partimedlemmene nå er mer kritiske til det som kommer fra partiledelsen.

Det at det på landsmøtet var så liten strid om de som har sittet i ledelsen til nå, mener jeg er uttrykk for at det har blitt en bedring av dette tillitsforholdet.

— Men har ledelsen lært mer om partidemokratiets betydning gjennom de kampene som har vært ført?

— Ja, det har vi. Vi har lært gjennom hele denne prosessen. Det viktigste er at vi har fått en bedre forståelse for den sentrale rolle medlemmene kan spille, ikke bare som utøvere av partiets politikk, men også som skapere av den. Det er kommet mye riktig og nødvendig kritikk til ledelsen under landsmøteforberedelsene: Det var f.eks. kritikk fra medlemmene som fikk partiledelsen til å foreta en analyse av «venstre»-avviket og det nye høyreavviket og få et helhetlig grep om kampen mot høyrefaren. Det er også medlemmene som gjennom diskusjonene foran landsmøtet har dokumentert feil og skjevheter i praktiseringen av partidemokratiet, forhold som partiledelsen ikke har innsett eller har skjønt for dårlig. Det samme kan sies om flere andre viktige områder. Jeg syns det er grunn til å understreke at uten denne konstruktive og nødvendige kritikken fra grunnplanet, ville ikke ledelsen vært i stand til å foreta de korrigeringer og oppsummeringer som var forutsetningen for et vellykket lands-

møte. Dette er en erfaring vi ikke skal glemme.

SITUASJONEN I PARTIET

— Hvordan vil du karakterisere situasjonen i partiet nå? Er den god? Er den utmerket?

— Jeg ville ikke snakke sant hvis jeg sa at situasjonen var utmerket. I parentes

— Kvinnene
i AKP er rett
og slett blitt
undertrykt

bemerket: Jeg har inntrykk av at i vår egen historie, og så blant søsterpartier, er betegnelsen «utmerket» ofte uttrykk for at det eksisterer ei rekke problemer.

På den andre sida vil jeg si at situasjonen er forholdsvis god. Vi har ei rekke problemer. Men vi har også løst ei rekke problemer. Hvis vi evner å utnytte situasjonen eksternt så kan vi oppnå en hel del.

Eksternt slår jo partiets analyser til, både på den internasjonale og på den nasjonale arenaen. F.eks. Sovjets ekspansjonisme, den økte utbyttinga av arbeiderklassen. Vi er faktisk mer på bølgelengde med massene enn vi har vært noen gang. Spørsmålet er om vi får uttelling for disse mulighetene, og det er mye et spørsmål om dagsformen, hvor godt partiet sjøl fungerer. Vi har ikke vært i stand til å utnytte disse mulighetene, dels fordi vi har måttet bruke mye krefter på landsmøtediskusjonen, dels på grunn av usikkerhet og uenighet i partiet. Men med de diskusjonene vi nå har vært igjennom og med det grunnlaget som dermed er lagt, er situasjonen nå ganske gunstig for oss. Partiet vil kunne spille en svært viktig rolle i viktige klassekamper også på kort sikt.

MULIGHETENE ER STORE

Mens vi sitter og har dette intervjuet, er de i gang med politiaksjonen i Alta. I forbindelse med Alta/Kautokeino-utbygginga har jo mange av partiets medlemmer og tillitsmenn spilt en aktiv rolle og vil fortsette å gjøre det. Vi har situasjonen i Polen, der vi har vært med på initiativer som har hatt betydning. Vi har utviklinga i Afghanistan. Vi er nå ved begynnelsen av en Afghanistan-uke som tegner bra. For ikke å nevne den forsvarspolitiske debatten i Norge, hvor det er vi som har svar på de spørsmåla som folk lurar på: Hvordan skal vi slåss mot Sovjet, uten å bli et redskap for USA? Dette har vi svar på. Ingen andre partier har svar på dette. Det er nå veldig mye opp til oss om vi klarer å utnytte disse mulighetene.

Men da trur jeg at vi må få en mer demokratisk stil innad i partiet. Vi må også legge vekt på å dyktiggjøre oss, bli mer allsidige. Vi har et langt lerret å bleike. Jeg har alt nevnt viktigheten av dette med skoling.

Vi har et problem til. Det er at vi på ingen måte har utnyttet kvinnene i partiet på en riktig måte. De har spilt en mindre framtrekkende rolle. For å si det rett ut: De har blitt undertrykt. Dette pekte landsmøtet på, og forlangte en bedring. Det viste til at partiet har vedtektsmessig plikt til å fostre de kvinnelige kameratene. Kvinnene har spesielle problemer med å fungere politisk. Derfor må de få spesiell hjelp til å ta på seg ansvar, til å spille en ledende rolle.

FORTSATT KAMP MOT HØYRETEENDEN

— Men fins det fremdeles ideologiske problemer som hindrer oss i å gå framover?

— Ja, landsmøtet har jo pekt på at det fins en høyretendens. Vi har jo det problemet at ideologisk arbeid har hatt en lav prioritering i partiets arbeid. Det har vært et avvik. Vi har vært forholdsvis flinke til å føre fram dagsaktuelle kampsaker, men når det gjelder å presentere *helheten* i partiets politikk, i Klassekampen og annen propaganda, så har det vært en tendens til å neglisjere dette. Det vil jeg kalle økonomisme. Dette må vi gjøre opp med.

Som kommunister har vi et særskilt ansvar når det gjelder å avsløre hvorfor ka-

AKP(m-l)s LANDSMØTE

pitalismen som system er ubrukelig. Det holder ikke at vi bare avslører visse sider, vi må ta for oss helheten. Og dette er det *bare* vi som kan gjøre. Forsømmer kommunistene denne oppgava, så er det ingen annen som tar den for oss. Det er jo den engelske arbeiderbevegelsen et tragisk eksempel på. Men dette tror jeg vi nå begynner å forstå. Og det er i seg sjøl et viktig skritt i retning av å løse problemet.

— **Landsmøtet diskuterte også høyretendensene i den internasjonale kommunistiske bevegelsen og kom i den forbindelse med ei viktig erklæring. Nå har det fra enkelte vært stilt spørsmål om dere ikke overdriver denne høyretendensen i den internasjonale m-l-bevegelsen. Overdriver dere, Pål Steigan?**

— Nei, vi overdriver ikke. Vi har tvert imot vært ganske nøkterne og forsiktige. Faktum er at disse høyretendensene har eksistert en del år allerede. Det er på høy tid vi tar opp dette åpent. En slik høyretendens har vært knytta til den internasjonale situasjonen, til hvordan en skal svare på den sovjetiske aggresjonspolitikken. M-l-partiene i Vesten har funnet riktige svar, men også feilaktige. Det dreier seg om avvik av to typer:

På den ene sida, i retning av å ta trusselen fra Sovjet for lite alvorlig, likestille Sovjet og USA. I den andre retninga, som har vært gjort av ei rekke partier, er å misforstå dette slik at trusselen fra Sovjet betyr at en skal trappe ned kampen mot sitt eget borgerskap i fredstid, trappe ned klassekampen og den politiske kampen omkring andre spørsmål enn forsvars- og utenrikspolitikk. Begge disse høyretendensene fins. Når det gjelder den siste, så finns det partier som har gått så langt som til å hevde at hovedmotsigelsen i deres land *i dag* går mellom Sovjet og nasjonen. Ut fra det har de trappa ned klassekampen i «nasjonens interesse». Dette er jo et gedigent høyreavvik.

SOVJETS PROPAGANDA VIRKER

Nå har jo presset fra Sovjet økt. Vi merker innflytelsen fra Sovjet i progressive organisasjoner i Norge. Og den gjør seg enda sterkere gjeldende i andre land, der den marxist-leninistiske bevegelsen er forholdsvis mindre enn her og hvor revisjonistpartiene er mye større. I varierende grad har disse m-l-partiene gitt etter for

presset i retning av å godta premisser for fredsbevegelsen som jeg mener ikke kan godtas. Jeg tenker på den typen plattform som vi i Norge finner i «Kvinner for fred» f.eks. Jeg sikter til den type fredsbevegelse som overhodet ikke er opptatt av trusselen fra Sovjet, som bare legger vekt på trusselen fra USA og som retter seg ensidig inn på nedrustning uten å si hvem det er som må ruste ned. Dette er en farlig tendens, også fordi dette har praktisk betydning på kort sikt.

Da jeg var inne på spørsmålet om årsakene til høyreavviket nevnte jeg ikke den sosialimperialistiske offensiven. Men det er jo en veldig viktig årsak til høyreavviket i dag. Massiv propaganda for Sovjets ok-

— Vi har langt fra overdrevet høyrefaren i den internasjonale m-l-bevegelsen

kupasjonslogikk. Dette problemet blir ikke noe mindre framover, det blir større.

FORVIRRING OM SOSIALISMEN

Nå har det også utvikla seg høyretendenser knytta til andre spørsmål i den internasjonale m-l-bevegelsen. Jeg tenker på spørsmålet om hva sosialisme er. Her rår en stor grad av forvirring. Det er forståelig at mange syns dette er et vanskelig problem. Men oppi denne forvirringa blir det presentert definisjoner og løsninger som ville bety kroken på døra og slutt for en sjølstendig, marxist-leninistisk bevegelse i Vest-Europa, dersom de fikk gjennomslag.

Hvis vi skulle regne de euro-revisjonistiske partiene som kommunistiske partier, da er det ingen grunn til å opprettholde en egen marxist-leninistisk bevegelse. Det fins nå en tendens til å gå fra prinsipper som den marxist-leninistiske bevegelsen i Vesten ble bygd

opp på. Jeg tenker på polemikken mot Krustjov, kritikken av den moderne revisjonismen, forsvaret av Lenins statsteori, klasseanalysen. Jeg er for en fordomsfri og udogmatisk debatt, men det må ikke forveksles med ryggesløshet. Det var her landsmøtet vårt ønska å gjøre en grenseoppgang.

Så lenge det er klassekamp vil sjølsagt borgerlige løsninger på ethvert spørsmål presse seg på. Ikke minst for oss som bor i Europas kanskje mest reformistiske land, et land hvor borgerskapets ideologi fungerer veldig effektivt som undertrykkingsredskap, hvor den åpne brutale klasseundertrykkinga er liten, hvor den relative velstanden er høy. Vi må være særskilt på vakt. Dette er et felles problem i alle vesteuropeiske land, men ikke minst i Norge, med de særegne norske tradisjonene og samfunnsforhold, er dette et virkelig problem.

Det er ikke tilfeldig at vi ser mye mindre av disse høyretendensene i den 3. verden. Illusjoner om statsapparatet i den 3. verden blir avslørt ganske raskt. Der lever folk i konstant fare for å bli skutt eller havne i fengsel. Mens her hvor borgerskapet som oftest bruker andre undertrykkingsmidler, mer skjulte undertrykkingsformer, vil denne typen ideologi få lettere spredning, ikke minst blant intellektuelle sjikt.

PRINSIPPLØSHET INGEN MEDISIN MOT SEKTERISME

Vi har langt fra overdrevet høyrefaren. Vi har konstatert den. Jeg trur egentlig vi bare har sett toppen av isfjellet. Samtidig er m-l-bevegelsen i Vest-Europa liten og i mange land mer isolert fra massebevegelsen enn den norske m-l-bevegelsen er, og noen gang har vært. Det skaper jo også problemer fordi disse partiene er nødt til å komme ut av denne situasjonen, de er nødt til å legge opp til en konkret politikk for dagsaktuelle spørsmål for å få folk i tale. Å gjøre det er opplagt riktig. Men i denne prosessen er det blitt lansert som medisin at for å komme massene i tale, så må en gi opp Stalin, gi opp marxismen-leninismen, gi opp den demokratiske sentralismen, osv. Da er det vi sier: Nei, det er et blindspor! Vekk fra sektarisme, dogmatisme og isolasjon, ja. Men ikke over i prinsippløshet og knefall for den moderne revisjonismen. □

AKP(m-l)s LANDSMØTE

På landsmøtet til AKP(m-l) ble det vedtatt et nytt prinsippprogram. Det har vært grundig diskutert i partiet i mer enn ett år og det har stått skarp strid om ei rekke viktige spørsmål. Nedenfor bringer vi utdrag fra *enkelte punkter* i det nye programmet, der striden har vært særlig skarp og der landsmøtet foretok viktige endringer i forhold til tidligere forslag.

Slik forandret landsmøtet partiprogrammet

Kap. 2 f: Rivaliseringa mellom supermaktene

Sovjet er ei ny supermakt på veg oppover. Ut frå den samla styrken Sovjet har, økonomisk, politisk og militært, er Sovjet den einaste verkelege imperialistiske rivalen USA står overfor i verda i dag. Den aukande styrken til Sovjet saman med tilbakegangen til USA gjer situasjonen moge for ei nyoppdeling av verda.

Lenin peikte på: «Kapitalistane deler ikkje opp verda fordi dei er særskilt vondskapsfulle, men fordi den konsentrasjonsgraden som er nådd, tvinger dei til å ta i bruk denne metoden for å oppnå profitt. Og dei deler ho opp 'i samsvar med kapitalen', 'ut frå styrke', fordi det ikkje finst nokon annan oppdelingsmåte under vareproduksjonen og kapitalismen.»

Hovudmålet for sosialimperialismen i dag er å bu seg på det avgjerande slaget med USA-imperialismen. Sosialimperialismen er økonomisk mykje veikare enn USA-imperialismen. Han kan ikkje tevla når det gjeld kapitaleksport og konkurranse om markander. Derfor vert hovudmetoden hans for å trenge fram i område der USA er veik, militært press og militært eventyr. For å nå måla sine overfor USA-imperialismen, må Sovjet-imperialismen dermed legge meir og meir vekt på opprusting og militarisering av heile samfunnet.

«Krig er framhaldet av politikken med andre (dvs. valdelege) middel» (Lenin). Politikken til sovjetleiarane i dag er ekspansjon gjennom militære middel, og utfordring av rivalen USA ved å bygge opp ei krigsmakt som er USA overlegen når det gjeld våpenstyrke og effektivitet. Framhaldet av denne politikken kan bli ein direkte militær konfrontasjon med USA. Det striden står om, er kva for supermakt som skal herske over verda. Sovjets kamp med USA kan føre verda ut i ein ny verdskrig.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Kap. 5 c: Kvinneundertrykkinga

I alle utbyttersamfunn er kvinnene i dei undertrykte klassane dobbelt undertrykte, som klasse og som kjønn. Kvinnene vert i høg grad stengde ute frå den samfunnsmessige produksjonen, og er bundne til privat husarbeid og omsorg for familien.

I det kapitalistiske Noreg har kvinnene kjempa seg fram til dei fleste formelle rettar som mennene har. Kvinnene deltar i den samfunnsmessige produksjonen i ei viss utstrekning. Kapitalismen har og skapt dei tekniske *middel* som skal til for å frigjere kvinnene frå det private husarbeidet. Det finst eit høgt teknologisk nivå som kan nyttast for å rasjonalisere husarbeidet, og eit samfunnsmessig overskot som gjer det mogleg å opprette dagheimar og fritidsheimar for dei fleste born.

Likevel vert kvinnene i røynda behandla som annanrangs samfunnsmedlemmer. Kvinnene deltar ikkje i samfunnsmessig produksjon i same grad som menn. Dei kvinnene som arbeider, har stort sett dårlegare arbeidsvilkår og vert hardare utbytta enn menn. Framleis vert mange kvinner bundne til heimen fordi det er skort på arbeidsplassar og dagheimar. Færre kvinner enn menn er med i politiken og kulturlivet, og få kvinner får leiande stillingar. Kvinnekroppen vert seld som vare i prostitusjon, pornografi og reklame. Vald mot kvinner er utbreidd, men blir likevel ikkje sett på som noko alvorleg samfunnsproblem. Reaksjonær ideologi som forsvarer undertrykkinga av kvinna som kjønn står sterkt i skolen og i borgarleg propaganda, og finst i stor grad jamvel i dei arbeidande klassane.

Kapitalistane profitterer på kvinneundertrykkinga. Dei utnyttar den særstillinga kvinnene har i samfunnet til å gjere dei til billeg reservearbeidskraft som kan bli sparka attende til heimen etter behov. Dette er naudsynt for det kapitalistiske systemet. Kvinnene får mange av dei

tyngste, mest rutineprega og dårlegast betalte jobbane, og dei blir haldne fast i særskilte kvinneyrke. I heimen arbeider kvinnene gratis med born, dvs. med reproduksjon av arbeidskraft — og gjer også anna gratis omsorgsarbeid for sjuke og gamle. Dette sparar staten og kapitalistane for veldige beløp. Behovet for størst mogleg profitt hindrar at middel som er naudsynte for kvinnefrigjerkinga blir tilgjengelege for alle. Kapitalismen og privateigedomen fører til at kvinna er avhengig av mannen. Kvinneundertrykkinga vil vare ved så lenge det er kapitalisme.

Kvinneundertrykkinga er politisk nyttig for borgarskapet. Borgarskapet freistar å bruke undertrykkinga av kvinner til å sette menn opp mot kvinner i arbeidarklassen, og halde det store fleirtalet av kvinner nede i politisk passivitet.

Det borgarlege samfunnet er gjennomsyra av ein ideologi som fostrar folk i kvinneforakt. Denne ideologien er eit produkt av den undertrykte rolla kvinnene spelar i samfunnet og gjer sitt til å rettferdiggjere denne undertrykkinga.

Kvinner vert undertrykt av menn i familien. Grunnlaget for dette er at kvinnene i familien er økonomisk avhengige av mannen, at arbeidsdelinga tradisjonelt er slik at kvinnene får eineansvaret for husarbeid og born, og at desse materielle forholda gir opphav til eit syn på kvinnene som mannen sin eigedom. Dette gjer det naudsynt å kjempe mot kvinneundertrykking frå menn også i dei arbeidande klassane. Samstundes er det viktig å syne at kvinner og menn i arbeidarklassen har felles interesser av kvinnefrigjerking.

Proletariatet må kjempe for at kvinnene tar del i samfunnsmessig produksjon under kapitalismen og for at dei skal bli reelt og ikkje berre formelt likestilte med menn.

AKP(m-l) støttar og tar del i kampen kvinnene fører mot all kvinneundertrykking, for fulle demokratiske rettar, for likestilling og likeverd og for frigjerking. Kampen må bygge på solidaritet med frigjeringsrørsler, kvinner i andre land og andre som slåst mot imperialisme og undertrykking, og på solidaritet mellom undertrykte kvinner og menn. Kvinnekampen må og vere ein del av einskapsfronten mot imperialisme og sosialimperialisme, mot klasseundertrykking og all annen undertrykking. Samstundes må dei som kjempar for kvinnefrigjerking, rette

skarp kritikk mot all kvinneforakt og mot at menn krev forrettar og undertrykker kvinna i familien og i samfunnet. Kampen må og først mot den tradisjonelle kvinneforakt og mot alle freistnader på å glorifisere husslaveri, tvungen privat omsorg og økonomisk og sosialt usjølvtende.

Sosialismen vil legge grunnlaget for verkeleg kvinnefrigjerking, fordi han frigjer produksjonsmidla frå det kapitalistiske anarkiet og innfører ei samfunnsordning som tar sikte på å tilfredsstille dei grunnleggjande behova til det arbeidande folket. Sosialismen gir grunnlag for at ansvaret for borna og anna omsorgsarbeid blir samfunnsmessig, og for at kvinner skal få en likeverdig plass i samfunnsmessig produksjon og organisasjon. Sosialismen har ikkje behov for å bruke kvinna som reservearbeidskraft og husslave i heimen, og kan oppheve familien som økonomisk einskap. For utviklinga av sosialismen er det viktig at kvinna tar del i arbeidet og statsstyringa utanfor heimen fullt ut på lik linje med mannen. Men kampen for full likestilling må halde fram også under sosialismen. Han må bli retta inn mot privileg, borgarlege familie- og kjønnsroller og påverknad frå det rotne kvinnesynet til det gamle klassesamfunnet.

Når kvinnene vaknar til motstand mot undertrykkinga, kan dei verte ei ekstra sterk kraft i kampen mot borgarskapet og for den sosialistiske revolusjonen. Kampen mot kvinneundertrykkinga får fleire arbeidande kvinner til å ta del i og spele ei leiande rolle i klassekampen. Undertrykkinga av kvinna som kjønn set og mange kvinner frå dei velstående delane av småborgarskapet og jamvel borgarskapet i rørsle, og gjer det mogleg å skape alliansar med dei.

Kvinnene utgjør helfta av folket. Utan mobilisering av store kvinnemassar kan den sosialistiske revolusjonen i Noreg ikkje sigre.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Kap. 14 c: Kampen mellom liner i fag- foreiningene (utdrag)

AKP(m-l) vil kjempe mot alt pamperi og gå inn for at løner og føremoner vert reduserte til det som er naudsynt for at tillitsmennene skal kunne gjere tillitsmannsarbeid. AKP(m-l) vil gå inn for at tillitsmenn som tar meir omsyn til interessene til borgarskapet enn til medlemene, vert bytta ut med tillitsmenn som står for ei klassekamp. AKP(m-l) vil kjempe for å utvide det faglege demokratiet og den lokale aktiviteten, for ytringsfridom i fagforeiningane, informasjon til medlemene og medlemskontroll av alle valde tillitsmenn.

I 1980 freistar sosialimperialismen å gjere fagrørsla til eit hovudfelt for infiltrasjonen han driv i Noreg. AKP(m-l) vil gå saman med alle anti-imperialistar for å gjere framlegg om at alle fagforeiningar bryt all organisert kontakt med den sovjetiske staten, venskapsorganisasjonar med Sovjet og Aust-Europa og den statsdirigerte sovjetiske og austeurpeiske fagrørsla.

Fordi sosialdemokratiske og revisjonistiske retningar i fagrørsla tener interesse til borgarskapet er det naudsynt at det og blir ført kamp mot deira line og politikk i fagrørsla. Denne kampen vil tene interessene til dei fagorganiserte fordi det vil styrke fagforeiningane si evne til å løyse oppgåvene sine. Samstundes bygger vi på prinsippet om å sameine det store fleirtalet av dei fagorganiserte, same kva parti dei måtte stø, til ein felles kamp mot klassefienden og isolere dei få reaksjonære. Fagforeiningane må ta del i mange former for kamp, dei må utvikle solidariteten og den proletariske internasjonalsmen.

I slike kampar er AKP(m-l) mot kuppemetodar, kommandering og vedtak som

strir mot interessene til fleirtalet. At AKP(m-l) strir mot sosialdemokrati og revisjonisme, tyder ikkje at partiet kjempar mot alle einskilde medlemmer og tilhengarar av slike parti. AKP(m-l) slåst på dette viset for å styrke klassekampen i fagrørsla og gjere dei borgarlege og opportunistiske retningane til mindretalsrørslar. AKP(m-l) vil nytte kampen og diskusjonen i fagrørsla til å spreie kommunistisk politikk og marxistisk teori. AKP(m-l)s langsiktige mål er å vinne det store fleirtalet av fagforeiningar og fagforbund for si politiske line for den sosialistiske revolusjonen i Noreg.

Kap. 22 d: Rolla til kommunist- partiet under sosialismen

Sosialismen og proletariatets diktatur kan ikkje stå ved lag utan eit ekte marxist-leninistisk kommunistparti i leiinga.

Sjølv lenge etter at borgarskapet er styrta, kan det vere stor fare for at det tar makta igjen. Det har kan hende framleis ein del rikdom og produksjonsmiddel, og det har innverknad over folk, er røynd i politikk, økonomi og militærkunst og har sterke samband innanlands og utanlands.

Sosialismen kan berre stå ved lag om arbeidarklassen på si side har ein prinsippfast, røynd og sterk organisert kjerne som kan leie revolusjonen vidare.

Kommunistpartiet må leie proletariatet og det arbeidande folket politisk ved å utvikle riktige liner for å bygge opp den sosialistiske økonomien, vidareutvikle den proletariske statsmakta og det sosialistiske demokratiet og trygge det nasjonale sjølvstendet. Partiet må leie ved å utvikle

rett politikk ved hjelp av masselina og drive politisk kamp for å vinne oppslutning frå massane om lina si, og vinne den politisk leiinga i fagrørsla og andre masseorganisasjonar slik at dei stø partiet si line for å utvikle sosialismen.

Partiet må spele den leiande rolla i staten. Samstundes er det avgjerande viktig at kommunistpartiet under sosialismen held fram med å vere eit ekte, revolusjonært arbeidarparti. Organisasjonen til kommunistpartiet må ikkje bli eit vedheng til statsapparatet. Kommunistpartiet må vere dominert av arbeidrarar og andre arbeidsfolk som ikkje sit i administrative stillingar, men deltar i produksjon og anna vanleg arbeid. Partifunksjonærar bør jamleg delta i produksjonen. Partimedlemmer i viktige statsstillingar bør ikkje ha økonomiske føremoner som gjer at dei i levesett skil seg frå den klassen dei skal tene.

Partiet må vere den framskridne avdelinga til dei arbeidande massane og halde sine nære band til heile det arbeidande folket ved lag, det må ikkje vere eit apparat av funksjonærar.

Det er også avgjerande viktig at partiet held fast på den revolusjonære, marxist-leninistiske lina si. Det krev at partiet har ei vitskapleg holdning, studerer både teorien og røynslene grundig, og nyttar kritikk og sjølvkritikk.

Partiet må kjempe mot borgarleg politikk og ideologi i og utanfor rekkene sine. Det må utvikle linekampen gjennom levande demokratisk diskusjon og kreve streng disiplin når lina skal settast ut i livet.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

VEDTAK FRA LANDSMØTET

Erklæring til den internasjonale kommunistiske bevegelsen

1) Utviklinga siden 1976

Mye har skjedd siden vårt parti holdt sitt 2. landsmøte i oktober 1976.

Sosial-imperialismen har fortsatt sin offensiv over hele jorda. Motsigelsen mellom supermaktene er skjerpa. Både Sovjet, USA og andre reaksjonære har møtt økende motstand. Noen folkekriger og opprør har seira.

Mao Zedong døde i 1976. Like etter ble «firerbanden» avslørt. Vietnam, som ble sett som et sosialistisk land, har vist seg å være ei aggressiv, reaksjonær makt. De albanske lederne har fordømt Mao Zedong, gått mot viktige prinsipper i leninismen og brutt med den kommunistiske verdensbevegelsen.

Forandringene har ført til vansker i den kommunistiske verdensbevegelsen. I Vesten er mange nye partier og organisasjoner i krise. Situasjonen er prega av at mange har vansker med å orientere seg under de nye forholda. Dette har ført til forvirring, revisjonisme og likvidasjonisme.

Enkelte organisasjoner er splitta eller har oppløst seg sjøl. Noen tidligere marxist-leninister har gått over til sosialdemokratiske eller revisjonistiske partier. Noen grupper har gått over til et åpent pro-sovjetisk standpunkt, slutta seg til de albanske lederne, støtta firerbanden eller gått over til obskure småborgerlig-intellektualistiske teorier.

AKP(m-l) har gjort framskritt etter 1976. Partiet har økt medlemstall, styrka innflytelse i arbeiderklassen og enhetsfrontarbeidet. Hovedorganet KLASSEKAMPEN er blitt dagsavis. Politikken er utvikla på mange viktige felter. Samtidig har AKP(m-l) også problemer og tilbakeslag på noen områder. Partiet har gjennomgått skarp indre kamp. Tendensene i den kommunistiske bevegelsen i Vesten fins også i AKP(m-l).

Vi vil derfor legge fram vårt syn på noen av de viktige spørsmåla, spesielt for kommunistene i Vesten, ut fra vårt partis erfaringer.

2) AKP(m-l)s syn på verdenssituasjonen og politikken overfor krigsfaren

Vi mener verdensutviklinga bekrefter Lenins analyse av imperialismen og de vurderingene Mao Zedong gjorde fram til sin død. Den viser at:

- Det er umulig å avskaffe krig i verden så lenge det fins imperialismen.
- Tendensen til krig mellom de to supermaktene øker.
- Oppdelinga av land etter 3 verdener-teorien er fortsatt gyldig i dag.

Mao pekte på at Sovjet er den farligste av supermaktene nå. Angrepene på Angola, Kampuchea, Eritrea, sovjethærens krig mot Afghanistan osv. bekrefter det. Mao sa at Sovjet er blitt en kapitalistisk, imperialistisk stat av den Hitler-fascistiske typen. Utviklinga i Sovjets uten- og innenrikspolitikk bekrefter det.

De polske arbeidernes strålende streikebevegelse bekrefter at systemet i de revisjonistiske landa er kapitalisme. Borgerskapet der undertrykker arbeiderne. Revisjoniststatene er ikke en form for «sosialisme med feil» eller «en historisk ny type klassesamfunn».

De siste åra har vist enda klarere at USA nå er svakere enn Sovjet. Samtidig har USA ikke gitt opp kampen om verdenshegemoniet. USA-imperialismen undertrykker fortsatt mange land i den 3. verden, og er en farlig fiende for verdens folk.

Mao pekte på at folkene i den 3. verden er den største krafta mot imperialismen. Tendensen til frigjøringskamp og revolusjon vokser i mange land i den 3. verden. Revolusjonene i land som Zimbabwe, Iran og Nicaragua og frigjøringskampene i land som Kampuchea, Afghanistan, Eritrea og Palestina bekrefter det. I den 3. verden er fortsatt nasjonal frigjøring og ny-demokratisk revolusjon hovedoppgava.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Teoriene til Lenin, Stalin og Mao Zedong om dette er bevist i praksis. Teorier som vil avskaffe dette mellomstadiet, utvikla bl.a. av Trotski, Krustsjov og de albanske lederne, har lidd nederlag i praksis.

Skjerpinga av krisa i det kapitalistiske verdenssystemet viser at det arbeidende folket aldri vil få et godt og trygt liv under kapitalismen. Arbeidsløsheten og de sosiale problemene øker også i de høyt utvikla vestlige landa. Samtidig ligger massenes politiske utvikling i disse landa langt etter mange land i den 3. verden.

Samtidig ser folkene i den 2. verden stadig klarere at de er trua med å bli slagmark for supermaktene og kan bli ofre for sovjetisk angrep. Dette utvider grunnlaget for kampen for nasjonal sjølstendighet i disse landa.

AKP(m-l)s syn er at vårt parti nå har to viktige oppgaver i kampen mot imperialismen.

Det er vår internasjonale plikt, som kommunister i et lite imperialistisk land, å støtte dem som blir undertrykt av imperialismen. Vi må støtte frigjøringskampene i Afghanistan, Kampuchea, arbeideres kamp i Polen, frigjøringsbevegelsen i Palestina, i Afrika, i Latin-Amerika osv.

Vi må også kjempe for at Norge skal bevare sin nasjonale sjølstendighet og styrke sitt forsvar mot supermaktsaggresjon. Dette er samtidig en kamp for å forsvare freden i vår del av verden.

I 1979 vedtok AKP(m-l) et militærpolitisk program. Det peker på at hovedfaren for Norge nå er angrep fra Sovjet. Mot denne trusselen krever vi et militært forsvar som så langt som mulig tjener befolkningas interesser og gjør et angrep kostbart for Sovjet. Partiet kritiserer det nåværende borgerlige forsvaret som er ineffektivt mot Sovjet og som er tilpassa USA-imperialismens behov. Vi krever et norsk forsvar uavhengig av USA-imperialismen. Samtidig peker partiet på at arbeiderklassen ikke må stole på NOE borgerlig forsvar. Det kan alltid vendes mot arbeiderne. Det arbeidende folket må også forberede seg på å føre kampen selv ved hjelp av folkekrig, fordi det borgerlige forsvaret trolig vil bryte sammen ved et sovjetisk angrep. I kampen for forsvarspolitiske reformer kan AKP(m-l) gå sammen med borgerlige grupper og støtte enkelttiltak fra regjeringa. Samtidig peker partiet på at borgerskapet ikke kan forsvare Norge. Bare arbeiderklassen og folket kan forsvare landet. I utenriks- og forsvarspolitikken må kommunistene kjempe for at proletariatet tar stilling ut fra folkets og nasjonens interesser, uavhengig av borgerskapet.

Vårt partis erfaring er at vi kan og må utvikle klassekampen mot borgerskapet samtidig som vi kjemper for et styrka nasjonalt forsvar, tilmed i enkeltsaker sammen med borgerlige grupper. Klassekamp mot regjeringas reaksjonære politikk

og kapitalistenes utbytting er ei forutsetning for å vinne oppslutning for riktige linjer i forsvars- og utenrikspolitikken.

Denne linja har gitt oss framgang siden 1976. I motsetning til det ser vi at grupper som har forsøkt å drive ei linje med «ingen enhet med det egne borgerskapet mot supermaktene – bare klassekamp» eller «ingen klassekamp, bare enhet med borgerskapet mot Sovjet» har ført til nederlag og styrka revisjonismen.

3) AKP(m-l) og klassekampen i Norge

Helt fra 1970 har den norske m-l-bevegelsen konsentrert mye krefter om den daglige klassekampen. Vi tror dette er en viktig grunn til at partiet, tross tilbakeslag, har fortsatt å styrke seg helt fram til i dag!

Vårt land er høyt utvikla, det arbeidende folket har mange demokratiske rettigheter og en høy levestandard i verdensmålestokk. Men Norge er fortsatt kapitalistisk. Innholdet i statsmakta er fortsatt borgerskapets diktatur. Hovedmotsigelsen går fortsatt mellom borgerskap og proletariat. Den kan bare løses ved hjelp av en sosialistisk revolusjon.

Den norske kapitalismen er relativt stabil. Revolusjonen står ikke på dagsordenen i dag. Kommunistene må utvikle klassekampen og vinne krefter. Vår erfaring er at AKP(m-l) må vie mye oppmerksomhet til arbeidernes økonomiske kamper, streiker osv. Mange av partiets krefter må konsentreres i fagforeningene, som ledes av sosialdemokratiet. I fagforeningene kan partiet ikke begrense seg til bare økonomiske spørsmål.

Vår erfaring er at vi må forene den økonomiske kampen med politisk og teoretisk kamp. Kommunistene må ta opp anti-imperialistisk solidaritet, forsvar av Norges sjølstendighet, demokratiske rettigheter, kvinnespørsmål osv. Godt arbeid i dagskampen og i fagforeningene er nødvendig for å vinne økt oppslutning om hele partiets politikk.

Vi kan ikke spre marxismen-leninismen-Mao Zedongs tenkning i Norge uten kamp mot revisjonismen og sosialdemokratiet. Hovedstøtet må rettes mot de pro-sovjetiske revisjonistene. Det er det mest reaksjonære partiet i Norge. Men vi må også fortsette kampen mot innflytelsen fra sosialdemokratiet, som er dominerende i arbeiderklassen og et hovedhinder for utviklinga av klassekampen.

For å gå fram må vårt parti også drive teoretiske studier og teoretisk kamp. Vi må forklare nødvendigheten av sosialismen og revolusjonen og kritisere forskjellige retninger som angriper marxismen. Dette er også en kamp for å forsvare at vårt parti er nødvendig. Lar vi den ligge, sprer usikkerhet og

AKP(m-l)s LANDSMØTE

likvidasjonisme seg i partiet. Fører vi den godt, vinner vi revolusjonære over til partiet vårt.

Vår erfaring er at konsentrasjon om proletariatet må kombineres med et mangfoldig arbeid blant mange ulike progressive klasser og sjikt. I vårt land er det særskilt viktig å arbeide blant bønder og fiskere på landsbygda og blant intellektuelle. Vi må også utvikle enhetsfrontarbeid i ulike sammenhenger med mange organisasjoner, kjente personer, statsemployer osv.

Vi mener at i et land som vårt er det viktig at kommunistene slåss mot sjåvinisme i arbeiderklassen og i partiet sjøl. AKP(m-l) har styrket seg på kamp mot nazisme og rasisme og gjort viktig arbeid i kampen for interessene til den samiske nasjonale minoriteten og fremmedarbeiderne.

Vi mener at vi i Norge må bruke alle legale muligheter til å få spredd vår politikk. Vi har gode erfaringer med å stille til valg. Rød Valgallianse, som AKP(m-l) deltar i, er representert i 17 kommunestyre (av 454) og 4 fylkesting (av 18). Selv med disse små resultatene har dette arbeidet ført til kraftig styrking av partiets organisasjon og innflytelse lokalt.

4) Kritikken av partiteorien

I den kommunistiske bevegelsen i Vesten er den kommunistiske partiteorien blitt angrepet. Slik kritikk er også reist i vårt parti.

Noen kritikere vil avskaffe den demokratiske sentralismen. Noen hevder den bare er nødvendig i en krigssituasjon, ikke i fredelige tider før revolusjonen og ikke under sosialismen.

AKP(m-l) ser demokratisk sentralisme som uunnværlig for kommunistene i alle faser i klassekampen. Fienden er sterkt sentralisert. Kommunismens egne krefter kan bare utnyttes fullt ut når partiet har både demokrati og sentralisme. Det fins ingen alternativer til den leninistiske partimodellen, slik den er videreutvikla av Mao med teoriene for masselinja og indre liv i partiet.

Mangel på demokrati og andre feil i mange kommunistiske partier er ikke noe argument for å avskaffe sentralismen og innføre ultrademokrati. Det tilfredsstiller bare intellektuelle individualister som ønsker «frihet fra partidisiplin». I ultrademokratiske partier kan revisjonister og sosialdemokrater lett ta makta, mens vanlige arbeidere blir undertrykt og flertallsvedtak blir redusert til verdiløst papir.

Noen kritikere hevder at under våre forhold kan alt være åpent og offentlig. AKP(m-l) holder fast på den leninistiske linja med å forene offentlig og hemmelig arbeid. KGB, CIA og andre kartlegger AKP(m-l). Partiet må alltid

være forberedt på forfølgelser. Sosial-imperialistisk okkupasjon er mulig innen få år.

Noen hevder at klasseforholda er endra slik at kommunistpartiet ikke lenger kan bygge på proletariatet. AKP(m-l) mener at sjøl i det høyt utvikla Norge er proletariatet den viktigste og mest revolusjonære klassen. Industriproletariatet må være ryggraden i partiet vårt, og vi må konsentrere mesteparten av kreftene våre om det. Andre sjikt er også viktige, men må prioriteres etter proletariatet.

Noen hevder at kommunistiske partier ikke lenger er nødvendige i Vesten. Det fins ideer om at de kan erstattes av brede fronter eller «grønne» bevegelser. Den gamle trotskistiske ideen om å gi opp sjølstendig organisering og gå inn som fraksjoner i sosialdemokratiske eller venstresosialistiske partier er også reist i den marxist-leninistiske bevegelsen.

Dette avslører manglende forståelse for at de grunnleggende klasse- og samfunnsforholda i Vesten ikke er endra. Sosialdemokrater, venstresosialister, «euro-kommunister» osv. er borgerlige retninger som verken kan eller vil lede noen revolusjon. De kan heller ikke lede arbeiderklassen i dagskampen mot borgerskapet og imperialismen.

Marxist-leninistene har ingen alternativer til å skape egne partier uavhengig av og i motsetning til alle disse retningene. De må danne sine egne kadre, utvikle sin egen strategi og taktikk, drive sin egen sjølstendige propaganda osv.

At mange grupper i Vesten har klart det dårlig, er ikke et argument for å forkaste den leninistiske partiteorien. Oppgava nå er å styrke kampen for virkelige kommunistiske partier, ikke å gi opp kampen og kapitulere for revisjonismen.

5) Angrepene på marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning

Noen hevder at marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning ikke lenger er brukbar i Vesten. AKP(m-l)s syn er at sentrale marxist-leninistiske teorier gang på gang er bevist av historia. Blant dem er:

- Teorien om de grunnleggende og uløselige motsigelsene innaf det kapitalistiske økonomiske systemet.
- Teorien om utviklinga av imperialismen og den nasjonale frigjøringskampen.
- Teorien om proletariatet som ledelsen for revolusjonen i spissen for en enhetsfront av alle revolusjonære klasser og grupper.
- Teorien om det kommunistiske partiet.
- Teorien om nødvendigheten av væpna revolusjon og proletariatets diktatur for å bygge sosialismen.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

— Teorien om utviklinga av den moderne revisjonismen, kapitalismen og imperialismen i Sovjetunionen.

Mange av disse teoriene blir kritisert i den kommunistiske bevegelsen i Vesten nå. Vi har nevnt angrepa på teorien om nasjonal frigjøringskamp, proletarietets ledende rolle og partiteorien.

Det blir også hevda at væpna revolusjon og proletarietets diktatur ikke er nødvendig i Vesten. De kapitalistiske statene i Vesten er av de mest velorganiserte i verden. Borgerskapet, statsbyråkratiet og hæren er langt sterkere enn i flertallet av land i den 3. verden. Imperialistiske økonomiske og strategiske interesser i Norge er mye sterkere enn f.eks. i landa i Sentral-Afrika. Den opportunistiske ideen om «fredelig overgang» er mer absurd i vårt land enn noen gang før.

Både den økonomiske og teknologiske utviklinga og feil i alle sosialistiske land blir brukt som argumenter for at marxismen ikke lenger kan brukes.

Den marxistiske analysen er ikke ferdigutvikla. Viktige spørsmål mangler svar i samband med den nye teknologiske revolusjonen, miljøproblemer, planlegging under sosialismen og proletarisk demokrati under proletarietets diktatur. Men marxismen-leninismen har aldri vært noen fasit som løser alle problemer på forhånd. For å løse disse problemene må vi holde fast på marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning og analysere dem ved hjelp av den dialektiske og historiske materialismen, og finne løsninger med sikte på våre særegne norske forhold.

Noen kritikere vil forkaste Mao Zedong, Stalin og den såkalte «KOMINTERN-tradisjonen».

AKP(m-l) mener det er umulig å utvikle ei riktig linje for revolusjonen uten å bygge på teorien til vår tids største marxist-leninist, Mao Zedong.

Vi vil heller ikke forkaste historia mellom Lenin og Mao. Kamerat Stalin og SUKP gjorde en svær verdenshistorisk innsats. SUKP skapte for første gang en stor sosialistisk planøkonomi, støtta revolusjoner i mange land og leda en stor internasjonal front mot fascismen. Stalin og SUKP gjorde også alvorlige feil. Men studier av både framganger og feil de gjorde er nødvendige for å nå bedre resultater i bygginga av sosialismen i framtida.

I KOMINTERN-tida fikk kommunistpartiene i Vesten en størrelse og slagkraft som aldri før eller siden. Disse partiene gjorde også feil, og revisjonismen seira til slutt i alle sammen. Men erfaringene deres inneholder mye som er bra. Vi vil ikke avvise dem i hovedsak, men lære av det som var bra.

Den kommunistiske verdensbevegelsen utvikla en stil med blindt å følge og kopiere Moskva. Seinere har nye marxist-leninistiske

partier noen ganger blindt kopiert Beijing. Dette er feil. AKP(m-l) i Norge kjemper under forhold som er forskjellige fra SUKPs, KKP's og KOMINTERN-partienes. AKP(m-l) er mot blind kopiering, for å analysere våre egne forhold og utvikle en politikk for revolusjonen i Norge. Dette forutsetter at vi har en sjølstendig holdning til den kommunistiske tradisjonen og ikke forkaster den, men lærer av alt som er bra i den.

Mange marxist-leninistiske organisasjoner i Vesten forkaster marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning i ei tid da utviklinga sjøl stadig mer bekrefter at denne teorien er riktig. Dette viser at vår bevegelse ennå har for dårlige røtter i virkeligheten i våre egne land og for dårlig sjølstendig forståelse av marxismen. Vi må styrke vår evne til å bruke marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning, ikke forkaste den.

6) Styrk den proletariske internasjonalsismen!

Verdenssituasjonen krever mer enn noen gang før at kommunistene i hele verden og i de vestlige landa samordner kreftene sine.

Vår bevegelse er internasjonal. Dens mål er kommunismen i hele verden. Arbeiderklassen og folkene i alle land har felles fiender. De må samordne sin kamp mot supermaktene og reaksjonen. Det krever at også kommunistene, fortroppen, samordner sin kamp.

Revolusjonen er folkets eget verk i hvert enkelt land, den kan ikke importeres eller eksporteres. AKP(m-l) er prinsipielt mot internasjonale sentra og overnasjonale organer i den kommunistiske verdensbevegelsen som bestemmer politikken for mange partier. Hvert enkelt parti må sjølstendig utvikle og vedta politikken for sitt eget land.

Men dette krever også internasjonalt samarbeid, at kommunistene i alle land støtter hverandre, lærer av hverandre og diskuterer med hverandre.

I første omgang ønsker vi å utvikle konkret samarbeid om felles mål, spesielt anti-imperialistisk solidaritetsarbeid, f.eks. for Kampuchea, Afghanistan og Polen. Samtidig ønsker vi å utvikle diskusjon og lære av andre for å bekjempe de revisjonistiske og likvidatoriske tendensene i den internasjonale kommunistiske bevegelsen, spesielt i Vesten.

Lenge leve den kommunistiske verdensbevegelsen!

Lenge leve marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning!

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Vedtak om Polen

Det er fortsatt stor fare for at Sovjet vil invadere Polen. I denne spente situasjonen vil AKP(m-l)s 3. landsmøte understreke hvor viktig det er å vise **aktiv solidaritet** med Polens kjempende arbeiderklasse og folk.

Landsmøtet vil oppfordre fagforeninger og klubber, andre masseorganisasjoner og politiske partier til

- å vedta uttalelser som advarer Sovjet mot å invadere Polen og lover aktiv støtte til Polens folk om en innmarsj skjer,
- å vedta økonomisk støtte til den nye frie fagbevegelsen Solidaritet, og
- å være klar til å delta i brede, tverrpolitiske protester og demonstrasjoner på kort varsel dersom situasjonen krever det.

Landsmøtet vil samtidig advare mot en politikk som gir

etter for sovjetiske trusler og som vender seg mot aktiv solidaritet. Den vil fungere som et **forhandsvarsel** til Kreml-lederne om at en invasjon i Polen vil bli godtatt i det stille og påføre Sovjet langt mindre politisk skade enn lederne ellers måtte ha regnet med.

En slik politikk vil gjøre overgrep lettere å gjennomføre og **øker** faren for en sovjetisk blitzkrig mot Polen.

LO-formann Tor Halvorsen og LO sentralt har gjort seg til talsmenn for en slik farlig politikk. Dette er en hån mot Polens arbeiderklasse og en skam for fagbevegelsen i Norge. Landsmøtet i AKP(m-l) oppfordrer fagbevegelsen i Norge til å avvise en slik knefallspolitikk for Sovjet og gi Polens arbeidere og folk det svar de trenger: Aktiv solidaritet.

Vedtak om minioppgjøret

AKP(m-l)s 3. landsmøte har behandlet situasjonen foran mini-oppgjøret til våren og vil uttale følgende:

De fleste fagorganiserte har de siste åra fått betydelig redusert levestandard. Dette er en utvikling som vil skyte ny fart ut over våren med drastisk prisstigning, kraftig økning av offentlige avgifter samt en rekke statlige og kommunale innstramningstiltak. Denne utviklinga truer med å sette levestandarden til arbeiderklassen mange år tilbake.

Parallelt med denne utviklinga høster borgerskapet, og særlig de store monopolene, rekordoverskudd. Og

staten håver inn eventyrlige summer på oljeutvinninga i Nordsjøen.

I denne situasjonen må parolen være: Kjøpekrafta opp på 78-nivå! Krava foran mini-oppgjøret må være:

- Full kompensasjon for nåværende og forventet prisstigning i hele tariffperioden!
- Avvis tak på lønnsglidningen!
- Ingen statlig diktat i oppgjøret!
- Ekstra tillegg for de lavtlønnede!

Landsmøtet i AKP(m-l) vil oppfordre alle klubber og foreninger om å reise disse krava foran mini-oppgjøret.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Vedtak om Alta

AKP(m-l)s landsmøte, 1980, tar på det skarpeste avstand fra regjeringas vedtak om å iverksette utbygginga av Alta / Kautokeinovassdraget. En utbygging av dette vassdraget er en hån mot det samiske folkets nasjonale rettigheter og står i skarp motstrid til samenes interesser og uttrykte ønsker. Samtidig som den norske staten og regjeringa gjennom Alta-utbygginga raserer et av de få gjenværende og mest sentrale samiske kjerneområder, prøver de å gi et skinn av demokratisk sinnelag overfor samene gjennom den såkalte Samerettsutredninga.

Om regjeringa nå gir klarsignal til anleggsarbeid på et tidspunkt da komiteen som skal utrede samenes rettigheter knapt har rukket å konstituere seg, viser det klart at dette arbeidet fra regjeringas side ikke er noe annet enn en taktisk skinnmanøver. Det er sjølsagt fullstendig meningsløst for samiske representanter å være med og vurdere samiske rettigheter til land og vann i samiske områder, når de mest sentrale deler av dette området blir fratatt den før komiteen har kommet til en eneste konklusjon.

Det er gang på gang påvist at forarbeidene til Stortingsvedtaket om utbygging av Alta / Kautokeinovassdraget er en ren skandale. Ikke nok med at Storting og

regjering gjør seg skyldig i et politisk overgrep mot den samiske nasjonen. De bryter også sine egne spilleregler for hvordan slike saker skal behandles. Underslag av rapporter, manglende undersøkelser, feil prognoser om kraftbehov osv. hører også med i bildet. Folkerettslige prinsipper og internasjonale konvensjoner som regjeringa sjøl har vært med på å utarbeide, blir brutt. Til og med Stortingets eget vedtak om vern av Masi i 1973 blir nå satt til side og kalt «ikke juridisk bindende» for å legitimere overgrepet mot samene.

AKP(m-l) ser den norske statens behandling av de samiske rettigheter og Alta / Kautokeinoubygginga som en videreføring av politikken med å likvidere samene som nasjon og vinne full kontroll over de samiske naturressurser og rikdommer.

AKP(m-l) vil støtte og delta i kampen for å hindre denne utbygginga og oppfordrer til sivil ulydighet mot utbygginga.

AKP(m-l)s landsmøte har og vedtatt et nytt same-program som gir sin fulle støtte til prinsippet om nasjonal sjølråderett for det samiske folket og som forplikter partiet til å støtte og ta del i samenes kamp for nasjonal og sosial frigjøring.

Vedtak om statsstøtte til RV

Vi har nå ett års erfaring med over 20 RV-representanter i kommune- og fylkesstyrrer. I denne perioden har ikke RV evna å løse problemet med å finansiere sin virksomhet lokalt og sentralt.

Vi har lovt «å være pålitelige representanter». Når RV ikke ved egen virksomhet klarer å finansiere drifta si, så reises spørsmålet om andre måter å skaffe penger på for å løse oppgavene vi har påtatt oss: Vi går mot at kontin-

genten til partiet sentralt og lokalt skal finansiere RV sin drift.

På denne bakgrunn vedtar landsmøtet at RV skal nytte retten til statsstøtte. Dette betyr ikke at RV vil nytte seg av alle muligheter som finnes til støtte. Støtte må ikke gi personlig økonomisk fordel til RV-representantene. Sentralkomiteen må vedta instruks for de konkrete tilfellene som blir aktuelle.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Vedtak om freds- og forsvarspolitik

AKP(m-l) har i flere år advart mot faren for en ny verdenskrig. Striden mellom Sovjet og USA har ført verden ut i en stadig farligere situasjon. Supermaktenes kjernefysiske og konvensjonelle opprustning øker. Sovjet har i den siste tida klart å skaffe seg et overtak når det gjelder militære styrker, ikke minst på det europeiske kontinentet. Sovjets ekspansjon over store deler av verden viser at det er Sovjet som i dag er på offensiven. Samtidig kjemper USA for å holde på sine posisjoner, og er fortsatt ei farlig supermakt for verdens folk.

Landsmøtet kan slå fast at AKP(m-l)s langvarige advarsel om faren for en ny storkrig har vært riktig og nødvendig.

I denne situasjonen er det helt nødvendig for et lite land som Norge å utvikle **et sterkt og uavhengig, nasjonalt invasjonforsvar**, best mulig egna til fra første stund å reise motstand mot en sovjetisk okkupant. Regjeringas forsøk på å gjøre forsvaret av landet mer avhengig av supermakta USA er skadelig og

svekker mulighetene for å kjempe fram et reelt invasjonforsvar. AKP(m-l)s landsmøte avviser derfor opplegget for lagring av tyngre militært utstyr i Norge.

En reell forsvars- og fredspolitik må i dag innebære:

- kamp for et sterkt nasjonalt invasjonforsvar,
- for ei kraftig utbygging av den sivile beredskapen,
- å reise opinionen mot Sovjets og USAs opprustning av ABC-våpen og konvensjonelle våpen, og
- kamp for aktiv solidaritet med ikke minst ofrene for Sovjets militære aggresjoner, som folkene i Afghanistan, Kampuchea, Eritrea, Tsjekkoslovakia og andre land.

AKP(m-l) vil i 1981 arbeide aktivt for at de første skritt skal bli tatt i retning av et reelt nasjonalt invasjonforsvar. Som et ledd i dette gjennomfører partiet ei aksjonsuke over hele landet for en ny forsvarspolitik 7.

— 14. februar. Sammen med uavhengige sosialister i Rød Valgallianse vil også partiet gjøre dette spørsmålet til en sentral sak i stortingsvalgkampen i 1981.

Kommentar til vedtektenes § 5 fra AKP(m-l)s 3. landsmøte

Vedtektenes §5 sier om pliktene til ledende organer på alle nivåer i partiet: «De plikter å hjelpe til med å fostre partimedlemmene til erfarne, dyktige og sjølstendige klassekjempere som kan ta ledende oppgaver både i og utafor partiet». Landsmøtet kan konstatere at denne plikten forsømmes særskilt overfor kvinnene i partiet. Landsmøtet slår fast at denne praksisen er kvinneunder-

trykkende og vedtektsstridig. Ledende organer på alle plan plikter etter vedtektene å ta særskilte tiltak i forhold til kvinnene i partiet for å fostre dem slik §5 krever. Det er også i strid med vedtektene at det finnes kvinneundertrykking i partiet og det er alle partimedlemmers og partiorganers vedtektsmessige plikt å bekjempe kvinneundertrykking i partiet.»

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Vedtak om «framlegg til fråsegn om homofili» fra 1974

I. I 1974 sendte den første sentralkomiteen i AKP(m-l) ut «Framlegg til fråsegn om homofili» som internt diskusjonsmateriale i partiet. Høsten 1979 vedtok arbeidsutvalget i den andre sentralkomiteen å trekke forslaget tilbake som diskusjonsgrunnlag. Dette blei begrunna med at forslaget inneholdt feil, kom med påstander som ikke var dokumentert og støtta ukritisk måten homofile er blitt behandla på i sosialistiske land. Arbeidsutvalget beklaga også at forslaget ikke var trukket tilbake langt tidligere.

II. AKP(m-l)s 3. landsmøte støtter denne kritikken av «Framlegg til fråsegn om homofili». Forslaget har bidratt til å svekke kampen mot undertrykking av homofile i Norge og skapt vansker for det politiske arbeidet til homofile kommunister. Landsmøtet mener at forslaget inneholdt flere alvorlige feil:

1. Forslaget uttaler seg om årsakene til homofili på et uvitenskaplig og spekulativt grunnlag. Det gjentok et dogmatisk syn på homofili som har vært vanlig innåfor den kommunistiske bevegelsen uten at det er blitt vitenskaplig begrunna. Spørsmålet om årsakene til homofili er uten betydning for den støtten kommunistene må gi til kampen mot undertrykkelse av homofile. At dette spørsmålet ble reist i forslaget åpna for å spre reaksjonære fordommer mot homofile blant kommunistene.
2. Forslaget støtta behandlinga av homofile i de sosialistiske land. I praksis betydde det støtte til hard undertrykking av homofile. Sjøl om det aldri var hensikten, førte dette også til ideer om at partiet ville gå inn for lovforbud og straff mot homofili i et framtidig sosialistisk Norge.
3. Forslaget konsentrerte oppmerksomheten først og fremst om undertrykkinga av homofile i arbeiderklassen.

Det er riktig at homofile arbeidere blir særskilt hardt undertrykt på noen områder (f.eks. når det gjelder bolig og arbeid). AKP(m-l) som et revolusjonært arbeiderparti må bygge sitt arbeid i den homofile bevegelsen på arbeidernes klasseinteresser akkurat som partiet setter disse interessene sentralt i det arbeidet partiet gjør i andre massebevegelser.

Men partiet må også ta klart avstand fra den undertrykkinga som rammer **alle** homofile. Den ideologiske undertrykkinga som stempler homofile som mindreverdige, syndige, perverse o.l. gir grunnlag for sosial isolasjon og psykisk terror og kan føre til forbud, straff og drap. For kommunister er det nødvendig å kjempe mot all slik undertrykking, uansett klassetilhørigheten til den som rammes.

III. Som helhet var forslaget et feilaktig og skadelig dokument. Sjøl om det aldri blei vedtatt som partiets linje, har det hatt negativ innflytelse på partiets arbeid med dette spørsmålet. Det skapte også mistillit til partiet blant homofile og skapte vansker for medlemmer og sympatisører som arbeidet i de homofile organisasjonene. Landsmøtet vil peke på at flere av disse kameratene har gjort en viktig innsats for partiet i homofilisørsmålet. Dette har også omfatta riktig kritikk av forslaget fra 1974.

Det blei klart forholdsvis kort tid etter 1974 at forslaget ikke hadde støtte av et flertall i partiet, inneholdt skadelige feil og ikke var brukbart som grunnlag for partiets politikk. Landsmøtet vil på grunnlag av dette også skjerpe kritikken av sentralkomiteen fordi den ikke formelt trakk forslaget tilbake langt tidligere og gjorde tiltak som kunne rette opp den skaden som var gjort.

AKP(m-l)s LANDSMØTE

Fra Uttalelse om økonomi- arbeidet

Uttalelsen peker innledningsvis på at landsmøtet har behandlet partiøkonomien, og slått fast at krisa i partiøkonomien nå er overvunnet og under betryggende ledelse. Under henvisning til den djupe krisa som trua partiøkonomien, heter det i uttalelsen:

«Det var derfor kritikkverdig at Sentralkomiteens manglende kontroll og politiske forståelse av økonomi-arbeidets betydning nesten førte til katastrofe. Dette forholdet skapte ei djuptgående tillitskrise i partiet.»

Videre heter det:

«Det må legges stor vekt på at denne situasjonen nå er forandret. Økonomikrisa er avverget, og det er lagt et solid fundament for en sunn partiøkonomi. Landsmøtet vil gi honnør til Sentralkomiteen for måten disse alvorlige problemene er løst på. I samsvar med den sjølkritikken som ble lagt fram for partiet, er det tatt et grundig oppgjør med tidligere feil. Dette skulle være et godt utgangspunkt for å gjenopprette tilliten til Sentralkomiteens økonomiarbeid.

Det er nå nødvendig å konsolidere det som er vunnet. En viktig del av denne konsolideringa er at alle ledd i partiet tar et fast grep om arbeidet med Klassekampen, i samsvar med Sentralkomiteens direktiver.»

I uttalelsen blir det videre pekt på at det eksisterer et høyreavvik i partiorganisasjonen når det gjelder det økonomiske arbeidet:

«Både partiorganer og medlemmer blir oppfordret til å legge stor vekt på det økonomiske arbeidet i tida framover. Sentralkomiteen har nå gått i spissen for ei korrigering av økonomiarbeidet. Da er det opp til distriktsstyrene, laga og medlemmene og følge opp dette eksemplet... På den måten kan vi legge grunnlaget for avgjørende framgang både for AKP(m-l) og hele den progressive bevegelsen.»

Apell til Rød

Kamerater!

Landsmøtet har behandla de viktigste spørsmåla som har vært oppe i partiet de siste åra. Dere vil se hva landsmøtet kom fram til i de viktige vedtaka som blei fatta om program, vedtekter, beretning og ei rekke andre saker.

Vi vil understreke at på landsmøtet var det kamerater som har stått på forskjellige synspunkter i alle de sakene som har vært sentrale i partidiskusjonen. Diskusjonen mellom dem har vært åpen og kameratslig. Den har gjort at mange motsigelser er løst eller er i ferd med å bli løst. Både landsmøtediskusjonen og sjølve drøftingene på landsmøtet har skapt en ganske stor grad av enhet mellom alle deltakerne på landsmøtet som omfatter de sakene som er viktigst i partiet nå. Landsmøtedeltakerne mener at dette legger et godt grunnlag for å løse de problemene som er igjen ved hjelp av kameratslig diskusjon, som kan skje i en atmosfære av gjensidig tillit.

Med dette er partidiskusjonen om de sakene der landsmøtet har fatta vedtak formelt avslutta. Det betyr ikke at det skal bli slutt på diskusjonen om mange av de sakene som har blitt reist.

Det er reist mye riktig kritikk av den gamle sentralkomiteen. Landsmøtet vil understreke at sentralkomiteen har vist vilje til å gjøre sjølkritikk for feila den har gjort. Det er fortsatt nødvendig å kritisere feil i partiledelsen. Samtidig vil landsmøtet understreke at det er ei viktig oppgave for hele partiet å støtte og hjelpe den nye sentralkomiteen i løsinga av de store oppgavene partiet nå står overfor. Til denne sentralkomiteen er det valgt både mange medlemmer fra den 2. sentralkomiteen og et flertall av nye kamerater. Andelen av arbeidere og kvinner er økt. Det er valgt inn mange nye medlemmer fra distriktene. Denne komiteen omfatter også

AKP(m-l)s LANDSMØTE

medlemmene i AKP(m-l)

Ungdom og NKS (utdrag)

medlemmer som har vært uenige med den gamle sentralkomiteen og kritisert den. Partiet har grunnlag for å vise tillit til den nyvalgte sentralkomiteen.

Landsmøtet understreker at debatten om viktige politiske og programmatisk spørsmål skal fortsette i neste landsmøteperiode. Det at landsmøtet advarer mot høyretendenser, betyr ikke at den politiske diskusjonen skal stoppes eller deltakerne i den stemples som dårlige partimedlemmer. Tvert imot er både landsmøtet og den nye sentralkomiteen overbevist om at en videreutvikling av en åpen og fri diskusjon i partiet, er helt nødvendig for at partiet skal ha framgang i åra som kommer.

Landsmøtedeltakerne mener at det nå er skapt et godt grunnlag for at alle kamerater skal kunne arbeide videre i partiet. Mange politiske problemer er løst, kritikk er tatt til følge, og kamerater som har vært og er uenige, står sammen om å gå løs på de viktige partioppgavene.

AKP(m-l) er det eneste revolusjonære partiet i Norge. AKP(m-l) er det eneste partiet for arbeiderklassen og det arbeidende folket i den daglige klassekampen og kampen for den sosialistiske revolusjonen i Norge. Den nye forsvarspolitiske debatten og den spente internasjonale situasjonen viser enda klarere enn noen gang før hvor viktig det er at vi har klart å skape dette partiet i Norge, og hvor nødvendig det er at vi klarer å styrke det i åra som kommer. Det finnes ikke noe alternativ til AKP(m-l).

Landsmøtet vil peke på at i året som kommer, står partiet overfor store oppgaver i den politiske debatten. Klassekampen i Norge skjerper seg på mange områder. Solidaritetsarbeid og kamp mot imperialismen må styrkes. Det er LO-kongress og viktige forbundslandsmøter. Det er stortingsvalg. Samtidig som vi utvikler den indre debatten, er det nå svært viktig at hele partiet i

fellesskap tar fatt på disse oppgavene i det eksterne arbeidet. I sammenheng med dette vil vi minne om hvor viktig det er for hele den revolusjonære bevegelsen at vi har dagsavisa vår. Landsmøtet oppfordrer til styrking av arbeidet med avisa KLASSEKAMPEN.

Ved avslutninga vil landsmøtet sende en hilsen til partiets tusener av medlemmer som gjør et enormt arbeid på mange felter i klassekampen. Det er medlemmene som har skapt og bygd partiet. Det er deres innsats i klassekampen som legger grunnlaget for at AKP(m-l) har store muligheter til å gå fram i åra som kommer. Det er deres erfaringer, forslag og kritikk som må summeres opp for å utvikle den politiske linja til AKP(m-l) videre.

Landsmøtet sender en hilsen til medlemmene i Rød Ungdom og Norges Kommunistiske Studentforbund, partiets ungdomsforbund. Disse kameratene gjør bra arbeid for partiet og er en helt nødvendig støtte for partiet. I de siste åra har partiet prioritert hjelp og støtte til ungdomsforbunda lavt. Det er svært viktig at i åra som kommer må partiet gjøre mer for å styrke ungdomsforbunda og bedre samarbeidet med medlemmer i RU og NKS. Dette arbeidet er av avgjørende betydning, både fordi ungdomsforbunda driver et uhyre viktig arbeid i massene av ungdommen, og fordi de skal utvikle den neste generasjonen av partimedlemmer, som skal være framtida for partiet.

Landsmøtet oppfordrer alle medlemmer av AKP(m-l), RU og NKS til å arbeide for å styrke enheten i den norske kommunistiske bevegelsen og slutte seg sammen for å vinne ny framgang.

LEVE AKP(m-l)!

Hvordan skal AKP(m-l)s økonomiske politikk bli?

Oljeproduksjonen i Nordsjøen er i ferd med å etablere seg som en dominerende faktor i norsk økonomi. Hva skjer med milliardinntektene fra oljeproduksjonen i dag? Hvilken holdning bør den norske arbeiderklassen ha til den utviklinga av samfunnet som oljeproduksjonen tvinger fram?

Disse spørsmåla vil nødvendigvis stå sentralt i debatten om det nye *arbeidsprogrammet for AKP(m-l)* som skal utarbeides i løpet av 1981 og i debatten om *linjene for Rød Valgallianse*. AKP(m-l) sitt økonomiske utredningsutvalg vil snart legge fra de første resultatene av utvalgets arbeid i form av et hefte. Sentralt står nettopp *oljepengenes virkning for norsk økonomi*.

Røde Fane har nettopp hatt en samtale med Carl-Erik Schultz, formannen i utvalget, om en del av de sakene som utvalget nå vil legge fram til debatt. Schultz understreker for øvrig at det de nå legger fram sikkert vi inneholde kontroversielle synspunkter og sjølsagt må vurderes kritisk på lik linje med andre innlegg i debatten om

arbeidsprogrammet.

Røde Fane-redaksjonen vil på sin side peke på at de forskningsresultatene, det faktamaterialet og de politiske linjene som utvalget har utarbeidet, er av stor betydning for debatten om arbeidsprogrammet. Den har tatt et første viktig skritt i retning av å få et grundig og vitenskapelig grep om norsk økonomi, med spesiell vekt på oljeinntektene. Svært viktig er analysen av de ulike borgerlige grupperingene og motsigelsene mellom dem i dette spørsmålet. Som det sentrale poenget peker Schultz på at utvalget går inn for at inntektene av oljeproduksjonen skal brukes i Norge og at arbeiderklassen må stille krav om at oljepengene blir brukt i Norge og på en måte som arbeiderklassen er tjent med. Schultz kaller kampen om disse inntektene hovedmotsigelsen i oljespørsmålet.

Her er det altså duket for en særdeles viktig debatt som vi oppfordrer Røde Fanes lesere til å kaste seg inn i.

Carl-Erik Schultz, formannen i AKP(m-l) sitt økonomiske utredningsutvalg.
(Foto: Klassekampen)

- Hva skal en bruke oljepengene til?

- Hvor mye olje-ressurser har vi egentlig?

- Skal pengene investeres i utlandet?

- Vil vi få oppleve omfattende strukturasjonalisering?

Dette og mange andre spørsmål har vi tatt opp med formannen for AKP(m-l)s økonomiske utredningsutvalg, Carl Erik Schultz.

— Hvor

— Carl-Erik Schultz, AKP(m-l)s økonomiske utredningsutvalg vil med det første legge fram de foreløpige resultatene av utvalgets arbeid til nå. Dere har arbeidet med oljepengenes betydning for norsk økonomi. Dette er et viktig stridsspørsmål i norsk politikk. Svært mange nordmenn er naturlig nok opptatt av dette med oljepengene og hvem som til slutt skal få glede av dem. Hva nytt har dere å si om dette?

— Nå er ikke denne utredninga ferdig ennå. Vi har ikke kommet fram til alle konklusjoner. I løpet av vinteren planlegger vi et hefte om dette til bruk bl.a. i valgkampen.

Jeg mener at det viktigste partiet kan tilføre denne debatten, det er å sette fin-

Oljeeventyret i Norge: Hva er drøm og hva er virkelighet? (Foto: Ole A. Buenget, Samfoto)

forsvinner oljemilliardene?

geren på hovedmotsigelsen i oljespørsmålet: Kampen om hvem som skal nyte godt av inntektene av oljeproduksjonen i Nordsjøen. Partiet må kunne gi ammunisjon til arbeiderklassen i denne kampen. Det er jo en stor svakhet til nå at arbeiderklassen har vært altfor defensiv. Progressive økonomer har også vært altfor defensive. En kan nesten si at borgerskapet bolttrer seg fritt. Det er en kamp mellom ulike borgergrupperinger om å bruke oljepengene til sin fordel.

Du har representanter for eksportindustrien som ikke vil ha disse pengene til landet, men vil benytte dem i utlandet, blant annet for å sikre seg markeder. Du har den norske bankkapitalen som bokstavelig talt sikler etter disse pengene for å investere dem som finanskapital eller å

kjøre opp aksjer i utlandet. Bankene sier også at de lettere kan ta på seg den politiske belastninga med å eksportere disse pengene enn staten kan det. Bankene vil le lettere kunne plassere disse pengene i f.eks. Sør-Afrika. Blir pengene brukt i utlandet, er det snakk om over 500 milliarder i kapitaleksport de neste 10 årene.

Videre fins det grupperinger innafor det norske statsbyråkratiet som ønsker disse pengene for å styrke den norske statsmonopolkapitalismen. Og det vil også bety en viktig forandring. For det er klart at når det kommer en så stor kapitalinntekt, så påvirker den styrkeforholdet innafor borgerskapet. I tillegg fins det ganske store kapitalkonsentrasjoner innafor sjølve oljenæringa, nemlig oljeselskapene sjøl, inklusive Statoil, som ønsker å få hånd om

denne store merverdien og bruke den til sine formål. Blant annet er det nå en konflikt mellom staten og Statoil, om hvem som skal ha denne merverdien.

Arbeiderklassen må hive seg inn i denne kampen om oljepengene.

ENORME SUMMER

— Hvor store summer dreier det seg om?

— Det er enorme summer det dreier seg om. For å gi et grovt bilde av det: I 1980 er det blitt pumpet opp olje til verdi nær 50 milliarder kroner. Og sjøl om vi nå trekker fra kostnadene med å pumpe dette opp, så vil det bli igjen inntekter fra denne virksomheten som kunne gi hver familie i Norge en inntektsøkning på 35 000—40 000 kroner i året. Regjeringa

OLJE-ØKONOMIEN

sa i 1980 at oljeselskapene ville få 70 milliarder i profitt til 1985 og staten regner sjøl med over 300 milliarder.

— Kunne du konkretisere mer hva slags ammunisjon dere vil gi arbeiderklassen? Hvilke linjer for dette spørsmålet mener dere arbeiderklassen er tjent med?

— Det er ikke noe spesielt med disse oljepengene utover det at det så *mye* penger. Vi har ingen spesielle svar for hvordan disse pengene konkret skal brukes. En grei rettesnor er å kreve dem brukt til det en ellers krever bevilgninger til. Men vi mener at det er grunnlag for å stille større krav enn før. I forhold til arbeiderklassen i andre land bør arbeiderklassen i Norge gå hardere på for å sikre seg merverdien fordi merverdien i Norge er større. Det er her det trengs argumenter.

MYE ULØSTE PROBLEMER

— Dette materialet om oljepengenes virkninger er et viktig bidrag til utviklinga av det nye arbeidsprogrammet for partiet og sjølsagt også for RVs valgprogram. Samtidig må vi være klar over at det innafor AKP har vært drevet lite konkret forskning om norsk økonomi tidligere. Det er mye å ta igjen, og det sier seg derfor sjøl at det foreliggende materialet som et første skritt har visse mangler og begrensninger. Kan du si noe mer om det?

— Vi har mye å ta igjen, og det er mange problemer. For det første er vi ikke så flinke marxister. Det fins store diskusjoner om spesielle teoretiske spørsmål innafor den marxistiske økonomien. Men det fins lite anvendt marxisme på analysen av samfunnet i dag. Det er nå *en* stor svakhet.

I tillegg er miljøet for marxistiske økonomer svakt utvikla. Dette fører til at det er liten sjøltillit blant marxistiske økonomer. De er redde for å dumme seg ut. Det gjelder sjølsagt også oss.

En viktig rettesnor for oss må være det jeg kaller Jon Michelet-metoden: Plumpe ut i det, få fram mye bra, gjøre noen reale brølere og lære av det. Det er bedre enn å sitte i ro og pleie sin marxistiske vitenskapelige dyd i enerom. Vi får bruke det verktøyet vi har, også fra den borgerlige økonomien. Så får vi heller ta imot kritikk

med åpent sinn og korrigere kursen nderveis.

HVILKEN ROLLE SPILLER VERDENSØKONOMIEN?

— Jeg har merket meg spesielt at dere har vurdert utviklinga av norsk økonomi isolert fra verdensøkonomien, eller under forutsetning av en forholdsvis stabil utvikling av verdensøkonomien.

— Dette er et eget felt. Her har vi foreløpig valgt å si: Vi har ikke noe spesielt å tilføre. Vi tror at de viktigste konklusjonene våre om krav til bruk av oljepengene kan gjøres uten en analyse av hele verdens langsiktige utvikling.

— Men er det forsvarlig? Vi har nettopp fått den årlige OECD-rapporten om den kommende økonomiske utviklinga for de industrialiserte landa. Den regner med at den generelle konjunkturedgangen vil fortsette gjennom hele 1981. Er det ikke også nærliggende å tro at den langsiktige tendensen til svikt i verdensøkonomien bare vil fortsette å bli skjerpet? Og vil ikke det i så fall få store konsekvenser for en så åpen økonomi som den norske?

— Det virker som vi nå er inne i en konjunkturbølge som antakelig vil snu i 1981-82 i OECD-området. Men dette er egentlig ikke noe stort poeng for oss. Oljeresursene i Norge vil vare i over 100 år — selv med regjeringas utvinningstempo. Vi kan ikke basere linjene for kampen om oljepenga på at det *nå* er konjunkturedgang.

Vi mener å kunne si noe om bruk av oljeinntektene under kapitalismen både under lavkonjunktur og høykonjunktur. I begge tilfelle er det i arbeiderklassens interesse å kreve pengene brukt i Norge.

Men jeg er enig i at vi ikke kan si hvor dyp krise blir over f.eks. en 20-årsperiode. Så vidt jeg vet har ingen analysert dette spørsmålet grundig. Det fins mange spådommer, og mange av dem går ut på at veksten i de industrialiserte landa vil bli svakere. Eller det blir krig. Men det er ikke vår oppgave å drøfte dette med henblikk på en krigssituasjon. For øvrig vil produksjonsøkninga i Norge i 1973-85 bli like rask som i tida før oljekrisa i 1973. Det er viktig at folk veit dette. Det er tull å gå med på senka levestandard.

Oljeinntektene er et viktig tilskudd til

økonomien. Men om det går dårlig for resten av Europa, så vil ikke Norge gå fri. Kapitalismens lover gjelder også for norsk økonomi. En kan si at den norske økonomien vil flyte som en «dupp» oppå konjunkturbølgene i forhold til andre land.

FORTSATT ØKONOMISK VEKST?

— La meg konkretisere spørsmålet mitt gjennom et sitat fra Kleppe i Dagbladet 8. januar. Han påpeker at oljeprisene har steget raskere enn tidligere antatt. Så sier han: «Det nye som vi ikke var klar over, var stagnasjonen i norsk næringsliv for øvrig. Det er merkelig at folk flest ikke er opptatt av dette, men i stor utstrekning tror at oljeinntektene gir noe ekstra». Slik jeg forstår dere, mener dere at oljepengene vil bli et tilskudd som kan gi økt velstand, økt konsum

OLJE-ØKONOMIEN

og tiltak av forskjellig art som arbeiderklassen er tjent med. Men gjelder dette også dersom økonomien som helhet, altså inkludert oljeøkonomien, går så svakt at det blir en generell nedgang i forhold til f.eks. i dag?

— Her er det viktig å holde klart for seg, at når Kleppe her snakker om stagnasjon, så mener verken Kleppe eller andre at det vil bli noen generell svikt i produksjonen i Norge. De snakker om visse konjunkturtendenser som fører til at den økonomiske veksten blir lavere. De snakker om at veksten vil synke fra 3% til 1%. Men det blir jo fortsatt en øking av produksjonen i Norge.

Og dette er et viktig poeng, for det blir nemlig ofte framstilt sånn at det går på dunken med hele resten av økonomien, at det ikke er mer igjen. Men faktum er at det hvert år er økt produksjon, som en

jamn kontinuerlig prosess. Og inntekten av denne økte produksjonen går rett i lomma på borgerskapet, dersom ikke vi stiller krav på den. Samtidig kommer oljeinntektene. Slik at vi får f.eks. et fast tilskudd til økonomien på 50 milliarder kroner i året. Vi må ikke la oss lure av Kleppes tallkunster.

— **Men nå vil jo utvinninga av olje nå toppnivå allerede om få år, så vidt jeg har forstått?**

— Når det gjelder spørsmålet om når vi når toppen av oljeproduksjonen, så er det riktig at vi vil få en utflatning noen få år, noe jeg for øvrig ser på som positivt. I dag ligger utvinninga på ca 50 millioner tonn i året. Fra 1985 vil borgerskapet øke produksjonen til 90 mill. tonn.

Men når det gjelder inntektene, så må vi huske på at prisstigninga på olja antakelig vil være større enn for andre varer.

Kan oljeinntektene bety økt konsum og velstand for folket? (Foto: Klassekampen)

Det betyr at verdien av den norske olja stiger år for år.

HVOR GÅR OLJEPENGENE?

— **Hvor går oljepengene i dag? Og de inntektene som den norske staten tar inn, hvordan blir de anvendt?**

— Det er ingen konto hvor oljepengene nå står. De går straks inn i økonomien. Allerede i dag flyter store strømmer av denne kapitalen ut av landet til oljemonopolene. I regjeringas oljemelding fra i fjor regnes det med at oljemonopolene vil ta ut en profitt på 70 milliarder fram til 1985. Det er jo fortsatt sånn at det blir trøbbel på det norske pengemarkedet når oljeselskapene skal betale inn sine skatteterminer, da det er så store kapitalmengder det er snakk om. For neste år utgjør skatteinntektene til den norske staten fra oljeselskapene mellom 2 og 3 ganger så mye som samla øvrig inntektsskatt til staten. Når det gjelder anvendelsen av disse pengene, blir de blant annet brukt til å betale utenlandsgjeld og renter. Men om staten skulle bruke alle oljeinntektene til å betale ned utenlandsgjelda, så ville denne være nedbetalt på få år. Så om vi stilte et så drastisk krav som at utenlandsgjelda skulle nedbetales i løpet av f.eks. 10 år, så ville det likevel være enorme pengemengder til disposisjon.

I overskuelig framtid vil de norske kapitalistene ha mer å rutte med i forhold til andre land, f.eks. til å finansiere import. Dette er viktig, for handelsbalansen er et stort problem for mange land i Vest-Europa. Hvis pengene blir brukt i landet fungerer de også som en økonomisk «vitaminsprøyte» for den norske kapitalistiske økonomien, og på den måten kan arbeiderklassen stille større krav.

— **Betyr dette at dere også vil legge opp til en politikk for å motvirke en uheldig konjunkturutvikling i Norge? Blir ikke det da bare en variant av borgerlig krisepolitikk?**

OLJE-ØKONOMIEN

— Det vi har å si om motkonjunkturpolitikk er ikke noe nytt. Det er bare gammel AKP-vin på nye flasker. Vi har ingen ambisjoner nå om å drøfte partiets krisepolitikk. Vårt poeng er at penga *kan* brukes under lavkonjunktur, og at det er rett av arbeiderklassen å stille krav om at penga skal brukes også når det er lavkonjunktur.

VIL NYE ENERGIFORMER BETY ØKONOMISK KRAKK?

— Vi lever i en verden prega av energiknapphet. I USA og i andre land ambides det intenst for å finne fram til en økonomisk anvendelse av nye energiformer. Så hurtig som den teknologiske og vitenskapelige utviklinga går i dag, så er det vel høyst sannsynlig at vi lenge før 100 år er gått, kanskje allerede om 20 år, har helt andre nye og billige former for energi som dominerer. Kan vi ikke da ende i økonomisk katastrofe dersom olja om noen år blir utkonkurrert av andre energiformer?

— Jeg vil ikke si det så sterkt som at vi kan ende i en økonomisk katastrofe. Men det er klart at hvis det skulle skje en rask utkonkurrering av olje av andre energiformer, og Norge har en svær oljeeksport, så vil de skape store problemer for norsk økonomi og for den norske kapitalen.

Jeg er enig i at det er usikkerhet knytta til denne utviklinga. Vi har prøvd å se på en del analyser om utviklinga av energimarkedet. Det er usikkerhet om både priser og alterantive energiformer. Men vi har ikke sett analyser som konkluderer med at det er noen umiddelbar fare for at det nåværende energimønsteret skal dette fullstendig sammen. Men mye tyder på knapphet og økte priser.

Dessuten er olja ikke bare energi. Olja har også et annet bein å stå på, sjøl om det ikke er så viktig, som kjemisk råvare. For øvrig er Nordsjøen et oljefelt med middels kostnader nå. Langt dyrere prosjekter blir vurdert i andre land. Dette gjør en del av risikoen mindre.

Når det gjelder utviklinga av nye energiformer, så er det pr. i dag, ikke andre energiformer som er praktisk anvendbare i stor skala. Men det fins muligheter for at det kan skje endringer, og det måtte i så fall være utvikling av fusjonsenergi, som kan kullkaste det energimønsteret vi har i dag. Eller det kan skje tekniske framskritt som gjør at en kan utvinne sole-

nergi på andre måter. Ut fra det vi har samla av materiale om dette, kan ikke vi se noe som raskt kan endre den nåværende energisituasjonen. Men jeg understreker at vi ikke har foretatt noen grundige analyser av dette spørsmålet.

HVA SKJER NÅR OLJA TAR SLUTT?

— Når det gjelder den langsiktige utviklinga, har dere ført fram som argument at det er håpløst å planlegge i dag for å unngå omstillingsproblemer når olja tar slutt om 100 år. Så peker dere bl.a. på at fra 1880 til 1980 har vi hatt kriser, kriger, revolusjoner og enorme teknologiske endringer. Men gjør dette egentlig behovet for planlegging på lang sikt noe mindre? Ønsker vi ikke sosialisme? Ønsker vi ikke å kunne vite noe om hvordan det ser ut om 100 år?

— Når vi snakker om oljeproduksjon i 100 år, så er det et svar på den linja som borgerskapet i de siste 10 åra har ført fram i oljebatten. De har hele tida sagt at en ikke kunne bruke pengene i Norge av hensyn til konsekvensene når olja tar slutt. Og vårt svar på det er: Situasjonen etter at olja tar slutt, ligger utafor den horisonten som både borgerskapet og arbeiderklassen kan ha for planlegginga i dag.

Borgerskapet har holdt fram at både start og slutt på oljeutvinninga skaper så store problemer at gevinsten blir borte, ingen kan stille krav. En logisk konsekvens av et slikt syn må være å plugge hullene raskest mulig. Men når det er klart at ressursene vil vare over 100 år, så må det endre perspektivet også for oss når det gjelder å stille krav til bruk av inntektene.

Bedriftene som blir bygd opp i dag, er ikke bare nedskrevet, de er utslitt og forfælda innen den tida. I 1880 var det stor seilflåte, hest og kjerre — ja, bilen var ikke oppfunnet. Ingen norske byer hadde innlagt strøm. Det teknisk-vitenskapelige grunnlaget for våre dagers produksjon var i stor grad ukjent. Det er den sorten anakronismer en ville komme til om en i dag skulle sette oljepengene til side for å forberede seg på hva som ville skje når olja tok slutt. 1980-åras maskinpark vil være helt avlegs når olja er slutt.

SJØLBERGET ELLER AVHENGIG AV OLJA?

— Jeg skjønner ikke helt dette. Øn-

sker vi ikke å styrke norsk sjølberging, sikre en allsidig økonomisk utvikling, et menneskeverdig miljø osv.? Eller ønsker vi en økonomi som gjennom 100 år i stadig større grad blir sentrert om olja som hovedstolpe, en økonomi som blir mer og mer ensidig utvikla, og dermed mer åpen?

— AKPs arbeidsprogramkomite har lagt fram et utkast til arbeidsprogram for partiet hvor den blant annet tar opp spørsmålet om norsk sjølberging og hvor den vel har som en viktig konklusjon at den går inn for at norsk økonomi skal være mindre åpen enn tidligere. Og mindre åpen i en videre betydning enn bare handel, nemlig også når det gjelder påvirkninga fra de imperialistiske stormaktene innafor OECD, energisamarbeidet, valutasamarbeidet osv.

Jeg oppfatter det absolutt slik at vi må kjempe for en allsidig økonomisk utvikling i Norge og et menneskeverdig miljø, og vi må kjempe for å beholde en allsidig næringsstruktur. Men sjølberging er ikke noe mål i seg sjøl, bare ett av flere forsvar mot imperialistisk press.

Oljeinntektene kommer fra oljeeksport. I den forstand blir den norske økonomien mer åpen. Det er en reell fare for at borgerskapet gjør Norge mer avhengig av oljeeksport. Det må vi kjempe mot — bl.a. ved å gå mot økt utvinningstakt, kreve nasjonalisering av oljevirksomheten, brudd med IEA og gå imot kapital-eksport.

Når det gjelder eksporten, så er jeg enig i at olja spiller en stor rolle. Men når det gjelder sysselsetting, så er oljas betydning ganske liten. Det er ganske få som er sysselsatt i denne sektoren. Vi må jo si at det er et problem for den norske økonomien at den har ett produkt, en råvare, som utgjør en så stor andel. Det gjør Norge mer sårbart for press fra andre imperialistland.

— Dere vil ha oljepenga inn i landet. Men vil ikke en oljebasert økonomi tvinge fram en enda mer ensidig utvikling av norsk økonomi og større åpenhet, uansett hvor oljepenga blir brukt? Vil vi ikke få en situasjon der importbehovet vil stige, mens oljeeksporten gradvis vil erstatte tradisjonell norsk eksportindustri?

— Oljeinntektene vil komme i form av

OLJE-ØKONOMIEN

I dag blir det pumpet olje for 50 milliarder kroner i året fra de norske feltene i Nordsjøen.

mulighet til å importere mye, og det er den eneste måten vi kan anvende dem på. Nemlig ved å øke importen og eksportere olje. I den forstand er jeg enig med deg i at en økt bruk av oljepenger i Norge vil føre til en mer åpen økonomi.

Men alternativet er ikke å bruke oljepengene i utlandet. Det eneste mulige alternativet hvis en ikke vil ha den formen for åpenhet, det er å la være å eksportere olje.

Det er en annen viktig sak knyttet til oljepenga. I hele etterkrigstida har det vært et stort argument fra borgerskapet at en må ta hensyn til eksportindustrien når arbeiderklassen stiller krav. Det heter at hvis arbeiderklassen stiller for harde lønnskrev, så går det ut over den norske eksporten og da vil ikke Norge kunne importere slike varer som er nødvendige for landet. Dette argumentet faller i stor grad vekk i og med at en nå har oljeinntektene.

Og derfor må arbeiderklassen bli klar over at dette argumentet fra borgerskapet ikke lenger holder.

SKAL STRUKTURRASJONALISERINGA AKSEPTERES?

— Dere ønsker altså en økonomisk politikk for AKP, som på grunnlag av et rimelig moderat utvinningstempo av olja samt anvendelse av oljeinntektene i landet, skal kunne føre til økt velstand for arbeiderklassen og holde sysselsettinga på et høyt nivå. Men innebærer dette at dere mener vi må akseptere de omstillingene, den strukturrasjonaliseringa, som en oljeøkonomi nødvendigvis vil medføre?

— Alle krav som arbeiderklassen stiller, får virkninger på strukturen av det norske næringslivet. Hvis vi f.eks. stiller krav om utbygging av helsestellet i Norge, så vil det påvirke strukturen i den norske økonomien. Det spesielle med olja er de store inntekter det er snakk om. Hvis oljepengene blir brukt i Norge, så vil dette få store virkninger for strukturen på norsk industri og næringsliv ellers. Det vil blant annet være et press på å kanalisere kapital over i de sektorene som da blir bygd ut.

AKP legger ikke opp noe regjeringsprogram. Vi stiller oss ikke som mål å administrere den kapitalistiske økonomien. Vårt mål er å slåss for arbeiderklassens økonomiske interesser, i en situasjon der borgerskapet har makta i Norge.

Vi ønsker å se konsekvensene av at oljepengene blir brukt i Norge, slik at vi kan stille krav som også er tilpassa den situasjonen. Hvis det er nær full sysselsetting, så vil utbygginga av nye sektorer i tilknytning til olja kreve omflytting av arbeidskraft, altså strukturrasjonalisering. Et svar på dette er: Det eksisterer svære unytta arbeidskraftressurser i dag, bl.a. mange kvinner.

KAN ARBEIDSPLASSENE FORSVARES?

— Men ville du akseptere strukturrasjonalisering i en situasjon der det **ikke** var ledig arbeidskraft innafor sjølve pressområdene?

— Det er et stort spørsmål at borgerskapet vil presse fram flytting og endra bosetting. Det vil vi drøfte i heftet når det kommer.

La oss ta en tenkt situasjon der det ikke var ledig arbeidskraft. Hvis arbeiderklassen får gjennom krav til økte bevilgninger til helsestell i en slik situasjon, så må arbeidskraft til dette komme fra andre bransjer i Norge eller ved innvandring. Borgerskapet hevder, og med rette, at dette kan føre til lønnspress i konkurranseutsatt industri.

La oss ta en typisk industri som kan bli utsatt, f.eks. verkstedindustrien. Hvordan skal partiets faglige kader på slike steder stille seg til nedlegging? Argumentet til borgerskapet vil jo gå på at da må vi nedlegge verkstedet, nedlegge konkurranseutsatt industri generelt, for å få arbeidskraft til helsesektoren. Men mitt synspunkt er at det de slåss om f.eks. på Nyland Vest, må være å få en garanti for arbeidsplassene.

Men jeg oppfatter det ikke som noe sentralt krav at de nødvendigvis skal produsere nøyaktig det produktet de har produsert til nå. Derimot er det et sentralt krav at de ikke skal flytte. Og dette blir et viktig krav for partiet. Men det er en dødfødt politikk å si: «Vi har produsert skip i 50 år, og det skal vi fortsette å produsere». Det vi derimot må stille krav om, er at den fagutdanninga som folk har skal bli utnyttet. Videre er det klart at en som har produsert ferrosilium til han ble 60 år, ikke kan tvinges til omskolering til sykepleier for de siste 7 åra han skulle stå i produksjon. Det kan vi ikke akseptere.

Poenget her er at når en har oljeinntektene, så har en også muligheten til å stille den slags krav til staten. Fordi den kapitalistiske staten har større albuerom enn før. I år får staten 18 milliarder kroner i skatteinntekter fra olja, neste år blir det 28 milliarder, og det gir større albuerom.

PÅ LINJE MED DNA?

— Jeg ser at det er en viss grad av samsvar mellom de synspunktene bl.a. Odd Aukrust og andre ledende DNA-politikere har ført fram, og de synspunktene dere har lagt fram. Kan du kort skissere hva dere er enige om og på hvilke punkter det er prinsipiell uenighet?

— Når det gjelder Aukrust, så er han nokså enslig når det gjelder ledende DNA-politikere. Men det har markert seg ei lang rekke ledende DNA-politikere som er uenig med Aukrust, og som prøver å holde ham i øret. Derimot fins det flere le-

dende økonomer, bl.a. Victor Norman i Bergen, som på en del punkter står for det samme synet som vi legger fram.

Det jeg oppfatter som et felles synspunkt mellom Aukrust og oss, er at det er mulig å anvende disse pengene i Norge, at det ville være riktig å gjøre det og det vil være feilaktig å eksportere dem til utlandet. Og et felles synspunkt mellom f.eks. den borgerlige økonomen Victor Norman og oss er at disse inntektene kan nyttes til å skape økt velferd for folk i Norge. Utover det veit jeg ikke om det er noen stor enhet mellom dem og oss. For disse mener jo at kapitalismen er det beste samfunnssystemet som kan tenkes for å realisere dette, mens vi mener at den norske arbeiderklassen trenger argumenter for å sikre seg mest mulig av den merverdien i en kapitalistisk økonomi.

— Til slutt Carl-Erik Schultz: Dere har sjøl sett det som et problem å skape et politisk økonomisk alternativ der det på den ene sida er fare for å havne i reformisme: Forsøk på å administrere den kapitalistiske økonomien bedre enn borgerskapet sjøl — på den annen side ikke stille krav «uten ansvar». Kan du si litt mer om dette?

— AKP(m-l) må være ansvarlig overfor arbeiderklassen for den politikken vi kommer med. Hvis det var slik at det førte til store skadevirkninger for den norske arbeiderklassen å bruke oljepengene i Norge, så mener jeg vi måtte gå imot å bruke oljeinntektene i Norge. På den måten må vi være ansvarlige. Blant annet må vi ikke jule for arbeiderklassen og si at dette ikke vil føre til noen strukturomlegginger i norsk økonomi.

Det er en plikt for oss å si at vi går inn for å bruke oljepenga innenlands, at dette vil føre til et press på de og de næringene, og der må folk være forberedt på å slåss for jobben sin. Ellers vil det være å kaste folk blår i øynene, og vi ville miste tillit i arbeiderklassen.

Men vi kan ikke være ansvarlige overfor «samfunnet», regjeringa osv. Vi har ikke i det økonomiske utvalget sett det som vår oppgave å finne fram til en bedre politikk enn regjeringa for å takle omstillingsproblemene. AKP er et parti for arbeiderklassen, ikke noe «Folkeparti» som også skal ivareta interessene til kapitalistklassen.

«Uavgjort på bortebane» — slik karakteriserte lektor Halfdan Karlsen dommen i saken han reiste mot Carl I Hagen og hans partiorgan «Fremskritt».

Hagen må betale 10 000 kroner for bl.a. påstanden om at Karlsen ikke var kvalifisert for jobben som lærer. Men hårreisende nok ga retten Hagen og Co. medhold i påstanden om at Karlsen hadde drevet undervisning med politisk slagside.

Halfdan Karlsen er imidlertid ikke ferdig med Fremskrittspartiet. I denne artikkelen tar han bl.a. for seg de historiske røttene til Fremskrittspartiet — som han finner i bevegelsen rundt Fedrelandslaget.

**Av
Halfdan
Karlsen**

På fruktene skal treet kjennes, heter det. Fruktene til Fremskrittspartiets politikk er ikke å ta feil av. Carl I. Hagen og hans meningsfeller markerer seg konsekvent ved å innta synspunkter som hører hjemme på ytre høyre fløy i norsk politikk. Fremskrittspartiet er et reaksjonært høyreparti. Det er klart antisosialistisk. Utad står det for en høyrestet, bakstrevsk demagogi som i mange tilfeller slår over i usaklig hets. Fremskrittspartiet har tatt mål av seg til å spille en rolle som borgerskapets stormtropper i kampen mot «de røde», samtidig som det prøver å framstå som et sjølstendig politisk alternativ til normal borgerlig politikk. Den høyrebølgen som vi er inne i skaper grunnlag for framgang for slike reaksjonære politiske krefter.

— Carl I. Hagen har påstått at «sammenlikninger mellom oss og fascistene faller på sin egen komplette feilaktighet». Vi føler oss ikke så trygge på det...

(Kilde: Uttalelse til Akershus Arbeiderblad 30. mai 1980). (Foto: Klassekampen)

— Anders Lange mente i 1973 om mellomkrigstida at det var «helt nødvendig at rakryggede mennesker ble fascister. Jeg hadde i begynnelsen av 30-årene en sterk sympati for fascismen».

Kilde: «Anders Lange som han var», intervjuet av Torgjorn Eide, Lyches forlag, Drammen 1974, s. 63. (Foto: Klassekampen)

— Nynazistenes fører, Erik Blücher, trivdes godt i Anders Langes Parti, der han drev det til å bli ført opp på 14. plass på ALP-lista for Østfold ved Stortingsvalget i 1973.

(Foto: Klassekampen)

Fremskrittspartiets tvil- somme 30-talls-røtter

Det er nødvendig å ta Fremskrittspartiet alvorlig. I mangt og mye står partiet for en gjenoppliving av trekk ved det gamle Fedrelandslaget, som i 1920- og 30-åra sto for et fascistisk alternativ i norsk politikk på linje med NS. En undersøkelse av linjene bakover til trettiårsfascisme i Norge viser kontinuitet og sammenheng, dels når det gjelder personer, dels når det gjelder Fremskrittspartiets synspunkter og måten de framføres på. Fremskrittspartiet er sjølsagt ingen kopi av det gamle Fedrelandslaget, men det er såpass mange likhetpunkter at det er grunn til å være på vakt. Glistruppartiet i Danmark har innledet samarbeid med åpent nyfascistiske og nynazistiske krefter, uten at vårt hjemlige Fremskrittsparti har tatt avstand fra det.

YTRE HØYRE REISER HODET IGJEN ETTER KRIGEN

Med det utgangspunktet som er skissert i innledningen, er det klart at å finne Fremskrittspartiets røtter like mye er et spørsmål om å finne hvor det ble av de tidligere fascistene fra Fedrelandslaget. Allerede i 1947 er vi på sporet: *Libertas* ble oppretta. I ledelsen finner vi folk som Torolv Røberg, tidligere mangeårig sekretær i Fedrelandslaget. Høyesterettsadvokat J. B. Hjorth var i en periode formann i styret for *Libertas*, i 1928 var han medlem av Fedrelandslagets Råd — fra 1933—37 nestleder i NS. I Studieselskapet Samfunn og Næringsliv, en av *Libertas'* underorganisasjoner, finner vi Terje Baalsrud, tidligere redaktør av Norges

Handels- og Sjøfarts Tidende, i trettiåra først propagandaleder og siden «riksleder» i Fedrelandslagets Ungdomsfylking. Et av Fedrelandslagets mange ansikter var «opplysningsorganisasjonen». *Libertas* har i høy grad fulgt opp denne funksjonen, ved å forsyne ytre høyre i norsk politikk med en flom av antikommunistiske brosjyrer og hefter. På dette punktet er det klare likhetstrekk mellom Fedrelandslaget og *Libertas*.

Jeg vil anta at vi finner mange tidligere Fedrelandslagsfolk innafor *Libertas*-fløyen i Høyre. Nokså mange andre av Fedrelandslagets kadrer havna i NS og ble dømt for landssvik etter krigen. Her går det ei linje fram til «Forbundet for sosial oppreisning» som står bak INO, «Institutt for Norsk Okkupasjonsforskning»,

FREMSKRITTPARTIET

der vi bl.a. finner Alex Lange, NS-politipresident i Trondheim under krigen og bror til Anders Lange. De ulike fascist-organisasjonene i Norge rekrutterte ofte fra det samme miljøet — og fra de samme familier. Det var ofte tilfeldigheter som avgjorde om folk havnet i Fedrelandslaget eller NS.

GJENOPPLIVING AV DEN GAMLE FASCISTAVISA ABC?

Et av de mest interessante organiseringsforsøk på ytre høyre fløy finner vi i kretsen rundt det nye ABC, «det moderne kommentarorgan for ungdom, Norges største ungdomsavis», som de kalte seg. Første nummer kom ut i 1963, med Sverre Martin Gunnerud — den senere redaksjonssjef i Libertas-bladet NÅ — som ansvarlig redaktør. «Bruk Anders Lange som foredragsholder», var ett av oppslagene. I nr. 2 samme år presenterte Anders Lange sitt «Utkast til program for Frihetspartiet», kimen til «Vi er lei av»-manifestet fra 1973.¹ ABC inneholdt hyl-lester til fascistregimet i Hellas,² oppfordringer om å sende norske frivillige til Ky-regimet i Sør-Vietnam,³ rasistiske tegninger fra Anders Langes «Hundeavisen» og hetsartikler mot SUF(m-l).⁴ Her hadde ytre høyre riktig fått seg et organ å boltre seg i, modell Fedrelandslaget som i perioden 1932–40 hadde ukevisa med samme navn som hovedorgan.

I ABC nr. 1/1964 finner vi artikkelen «Fedrelandslaget, en antikommunistisk opplysningsorganisasjon» av Anders Lange. I ABC nr. 2/1964 fulgte «Fedrelandslaget, på nasjonal og demokratisk grunn» av Victor Mogens. Anders Lange var sekretær i Fedrelandslaget fra 1930, «riksleder» i Fedrelandslagets Ungdomsfylking 1935–36, og en av de mest aktive innfører partiets reinfascistiske fløy. Victor Mogens, som døde i 1964, var Fedrelandslagets siste formann og spilte en mildt sagt tvilsom rolle i 1940. Artikkene de skrev i 1964 er rene forsvarsskrifter, men de ble presentert med stort oppslag og godt utstyr. Redaktøren ga uttrykk for at «vår avis' høyeste ønske ville (...) være at Fedrelandslagets menn igjen ville marsjere».⁵

ANDERS LANGES PARTI OPPRETTA I 1973

ABCs redaktør fikk sitt ønske oppfylt, til overmål. I 1973 stifta Anders Lange sitt eget parti, protestpartiet som «var lei av» skatter, byråkrati og utdige inngrep i det frie næringsliv. Ved stortingsvalget samme år fikk ALP urovekkende sterk tilslutning: 5 prosent av stemmene og 4 stortingsrepresentanter. Gammel-nazistene i «Folk og Land» kastet seg inn i valgkam-

— Både layout og innhold i denne avisa hadde klare likhetspunkter sammenliknet med den gamle fascistavisa med samme navn, Fedrelandslagets hovedorgan i mellomkrigsåra.

pen og oppfordret sine lesere til å slutte mannjevt opp om ALP. Avisa minnet om at Nasjonal Samling i sin tid var et tilsvarende parti som gjorde opprør «mot de gamle partier og den gamle politikken som man klart innså ville føre dit vi er idag». Anders Lange var tydeligvis en mann etter gammelnazistenes hjerte: «Enhver stemme på ham og hans parti er iallfall et skarpt skremmeskudd foran bena på de politiske plageånd og alt dets vesen».⁶

Nynazistene i Nasjonal Ungdomsfylking ble også interessert i det nye partiet. NUF hadde den gang ca. 200 medlemmer på landsbasis. De fleste meldte seg inn i ALP. Det var NUFs linje å infiltrere partiet.⁷ Erik Blücher sjøl havna på 14. plass på ALP-lista i Østfold ved stortingsvalget i 1973.⁸ Gamle Fedrelandslagsfolk flokket seg også om partiet, naturlig nok. Det nylagte kretsstyret i Akershus ALP var f.eks. sommeren 1974 inne på tanken om å ta i bruk Fedrelandslagets gamle sirkel-

FREMSKRITTPARTIET

runde merke i nasjonalfargene som nytt partisymbol for ALP. Viseformannen Eyvind C. Krogh kunne på et møte opplyse at «tidligere ledende folk i Fedrelandslaget har gitt tillatelse til at man bruker merket», men formannen, Carl Waagaard, gikk inn for et *ovalt* merke i nasjonalfargene, idet han framholdt at «Fedrelandslagets merke for enkelte idag kunne virke som en belastning...»⁹

Kort sagt: I Anders Langes Parti ser det ut til at både gamle og nye fascister hadde begynt å røre på seg. Sjølsagt fantes det også andre elementer i partiet, folk som rett og slett ville protestere mot skatter og byråkrati uten å ha noen fascistisk fortid. Det er allikevel tankevekkende når den framtrepende ALP-tillitsmannen Kristoffer Almås i 1975 sa takk for seg, med den begrunnelse at han hadde fått nok av nazistene som boltret seg i partiet.¹⁰

ANDERS LANGES PARTI — FREMSKRITTPARTIET

Etter Anders Langes død i 1974 gikk partiet inn i en vanskelig tid, med opprivende fraksjonskamper og harde oppgjør for åpen scene. Bl.a. stilte Carl I. Hagen seg i spissen for en utbrytergruppe kalt «Reformpartiet». Foran stortingsvalget i 1977 finner vi imidlertid igjen ytre høyre samlet under navnet Fremskrittspartiet, som sjølsagt er en direkte forlengelse av Anders Langes Parti. «Idag er partiet samlet. Bråkmakerne er forsvunnet», påsto Fremskrittspartiets 1. viseformann Arve Lønnum i 1979.¹¹ Betyr det at de fascistiske kreftene ikke lenger finnes i dagens Fremskrittsparti? Neppe. For egen del anser jeg det rimelig å framsette den teori at en ikke ubetydelig del av tilsiget av medlemmer til ALP/Fremskrittspartiet består av folk som sjøl var fascister i sin ungdom eller av etterkommerne til slike. Anders Lange står som en klar representant for den førstnevnte gruppa. I den andre gruppa finner vi folk som Eivind Eckbo, Fremskrittspartiets 2. viseformann og sønn til *major* Eckbo, advokat, millionær og framtrepende NS-medlem fra 1933.¹² Nå beviser jo ikke et slikt slektskapsforhold i seg sjøl noe som helst, men jeg tror at det kan si oss noe om det *sosiale miljø* som dagens Fremskrittsparti rekrutterer fra. I alle fall: Når det gjelder *personer* i ALP/Fremskrittspartiet går det åpenbart linjer tilbake til trettitalts-fascismen i Norge. Hva med den *politikken* partiet står for, går det linjer tilbake til NS og Fedrelandslaget også der?

KLARE TILLØP TIL RASISTISKE HOLDNINGER

Anders Lange la aldri skjul på at han var imot å gi u-hjelp til det han kalte «svarte

bandittstater». Også når det gjelder synet på innvandrere med mørk hudfarge i Norge er linja klar. ALPs nestformann, høyesterettsadvokat Erik Gjems Onstad, uttalte i et intervju i Morgenbladet i 1973: «Jeg tror vi er best tjent med et Norge for nordmenn. Man unngår de store problemer ved å holde rasene adskilt (...) Vi får meget stor støtte blant sjømenn grunnet vår holdning til U-hjelp og fordi de har erfart rasesammenblanding på kroppen».¹³ Høyres Pressebyrå gjenga uttalelsene under tittelen «Ny-rasisme i Norge?» I kommentaren het det bl.a.: «Ideologien til de to førerne i Anders Langes Parti er (...) slett ikke ny. Den har tvert imot meget til felles med en ideologi som hadde stor utbredelse i mellomkrigstidens Tyskland og Italia, en ideologi som idag får de fleste til å fryse på ryggen, men som altså likevel forsøker å gjøre "come back" i Norge anno 1973».¹⁴

Fremskrittspartiets formann Carl I. Hagen står ikke noe tilbake i forhold til Anders Lange og Erik Gjems-Onstad. «Jeg er klar over at jeg balanserer på en knivegg i innvandrerspørsmål», uttalte han i september 1979.¹⁵ Kryptorasisister er Fremskrittspartiet blitt kalt. Litt seinere samme år beviste Carl I. Hagen personlig at betegnelsen ikke er grepet ut av lufta. «Oslo har dessverre fått en god del fremmedarbeidere», skrev han i Aftenposten. Særlig bekymret var han over den store gruppe innvandrere som tilhører den «menneskefiendtlige og livsfarlige religion» islam, som han uttrykte det.¹⁶ Det Fremskrittspartiets ledere prøvde å pakke inn i bomull skinner åpent gjennom i leserinnlegg i partiorganet «Fremskritt», slik som her: «Det norske samfunn vil bli påført en uopprettelig skade og kulturelt sammenbrudd hvis ikke innvandringen stoppes øyeblikkelig», hevdet en innsender i juli 1980. Han mente at «det er plass nok i Asia» for «Asias horder på milliarder av mennesker» som nå angivelig truer med å sette «retten til våre Fedres jord» i fare.¹⁷

ANTIKOMMUNISTISKE HOLDNINGER

Parallellen tilbake til den norske trettitalts-fascismen blir om mulig enda tydeligere når vi ser på den holdninga ALP/Fremskrittspartiet inntar når det gjelder synet på kommunister. Det gamle Fedrelandslaget ville føre «en skånselløs og bredt anlagt kamp mot marxismen, mot den materialistiske vranglære og mot all importert ukultur», som det het i programmet fra 1933. Det kunne like gjerne vært uttalt i dag! «Anders Langes Parti er et antisosialistisk parti. Bare en sterk oppslutning om ALP ved valget kan stagge

sosialistene og deres medløpere», heter det i en valgbrochure fra 1975.¹⁸ Og i programmet til Fremskrittspartiets Ungdom fra 1978 heter det at «FPU anser idag kommunistene for å være den største truselen mot Norges demokrati (...) FPU vil gå inn for beskyttelsestiltak overfor politiske grupperinger/enkelpersoner som gir uttrykk for at de vil omstyrte Norges demokrati med makt».

Fedrelandslaget gikk inn for åpent yrkesforbud for sosialister i offentlig tjeneste. Tjenestemenn som ikke ville vise «ubetinget lojalitet» eller «fremme de formål som hører tjenesten til», skulle straks fjernes fra sine stillinger. Begrunnelsen var sterk og klar: «Kommunistisk og revolusjonær undergravning må være bannlyst fra skole, kringkasting, hær» osv.¹⁹ Dette var i 1933. I dag går Fremskrittspartiet inn for å «stoppe ekstremistisk infiltrasjon i skoleverket, Forsvaret, fagforeningene og offentlig administrasjon» og dessuten å «bekjempe politisk misbruk av NRK».²⁰ Det blir også lagt opp til yrkesforbud: «Fremskrittspartiet vil gå inn for å omplassere eller avskjedige lærere som beviselig utsetter elevene for politisk indoktrinering».²¹ Offisielt er Fremskrittspartiet opptatt av å bekjempe *enhver* form for ekstremisme, enten det er til høyre eller venstre. Men partiets praksis viser klart at det er «venstre-ekstremistene» og deres «undergravning» disse programpostene i realiteten retter seg mot. Slik går det en klar linje fra antikommunismen i Fedrelandslaget og fram til dagens Fremskrittsparti.

KORPORATIVE OG AKTIVISTISKE TREKK

Hva så med «den materialistiske vranglære» som Fedrelandslaget var opptatt av å bekjempe? Jo, «FPU vil prinsipielt ta avstand fra den dialektiske materialismen som historiesyn. Kampen mellom klasser (...) er idag avløst av et klart interessefellesskap», heter det i programmet til Fremskrittspartiets Ungdom fra 1978. Gammel vin på nye flasker, kunne vi kanskje kalle det. For er ikke dette korporative ideer av samme kaliber som de klasse-samarbeidsideer Fedrelandslaget forkynnet?

Vi står her overfor politiske krefter som er villig til å følge opp sine antikommunistiske synspunkter i praktisk handling. «Ta for eksempel en ting som infiltrasjonen fra de venstreradikale, i forsvar, skole, kringkasting osv.», sa Carl I. Hagen i et intervju med Morgenbladet i 1974. «Vi får del vil foretrekke å si ganske konkret at der hvor overtrappe skjer på de nevnte felter, skal man gå til oppsigelse av de ansvarlige».²² Jeg har sjøl på en ubehagelig

FREMSKRITTPARTIET

måte fått merke at Fremskrittspartiet ikke farer med tomme ord på dette området, også i *den* konkrete saka med klare linjer tilbake til fascismen i 1930-åra.²³

BORGERSKAPETS STORMTROPPER?

30. april 1976 kunne Dagbladet melde at nynazistene i Norsk Front forberedte provokasjoner mot Faglig 1. maifront i Oslo. «Også ALP's ungdom har planer om å lage kvalm i morgen og etter det Dagbladet har grunn til å tro har det vært kontakt mellom de to gruppene (Norsk Front og ALP's Ungdom). 23. mars holdt ALP's Ungdom et møte der de planla en "fellesaksjon" 1. mai. Det er Dick Kobro — tidligere kjent for sine nynazistiske sympatier — som nå framstår som ALP-leder i Oslo».²⁴ Og kvalm ble det. Erik Blücher og hans folk møtte opp utafor Høyres Hus, delte ut løpesedler og ropte antikommunistiske slagord. Nynazistene gikk bevisst inn for å hisse opp høyreungdommene og ALP-folka som sto rundt dem, og de ble med — en ca. 100–200 stykker — og ropte Norsk Front-slagord mot Faglig 1. maifront. Ordensvernet grep inn. Blücher ble slått ned rett for øynene på politiet. Like etter ble han arrestert for provokasjoner mot togarrangementet.²⁵

Oslo ALP-Ungdom likte ikke artikkelen i Dagbladet. De sendte inn klage, som høsten 1976 ble avvist av Pressens Faglige Utvalg. I klagen framhevet Oslo ALP-Ungdom at det på forhånd var innhenta polititillatelse til markering utafor Høyres Hus i regi av «Folkefront mot kommunismen» — en papiorganisasjon ledet av Dick Kobro, en ekskludert NUfer.²⁶ Dagbladet-redaktøren Arve Solstad mente at uttrykket «kvalm» var særdeles dekkende for det som skjedde. Han pekte videre på at enhver som var til stede «ved selvsyn kunne konstatere at ALP-ungdommer var særdeles aktive i den ulovlige motdemonstrasjonen som fant sted utenfor Høyres Hus».²⁷

KYVIK-SAKA OG FREMSKRITTPARTIET

1. mai 1979 skjedde det igjen en episode utafor Høyres Hus i Oslo, denne gang et livsfarlig sprengstoffattentat der en av togvaktene i Faglig 1. maifronts tog kom alvorlig til skade. Gjerningsmannen viste seg å være Petter Kristian Kyvik, befals-elev og med et års medlemskap i Norsk Front. Politietterforskninga førte til at søkelyset ble retta mot Erik Blücher som den egentlig ansvarlige for attentatet, uten at dette lot seg direkte bevise. Men saka har også andre interessante poenger. Fra hvilke kilder søkte Kyvik sin politiske næring før han ble knytta til Norsk

Front? Jo, ifølge Klassekampen var han aktiv innafor Anders Langes Parti da han begynte på gymnaset i 1975, og han markerte seg sterkt som en fanatisk kommunisthater.²⁸

Det er sjølsagt et helt åpent spørsmål hvorvidt det var nynazister som infiltrerte ALP eller om det var ALP-ungdom som sklei over i det mer aktivistiske Norsk Front. Sannsynligvis en kombinasjon av begge deler. Kyvik ser ut til å være et eksempel på det sistnevnte. Det er blitt sagt — i en helt annen forbindelse — at det noe mer aktivistiske og pågående NS i trettiåra virket som et *drensrør* på Fedrelandslaget. Kanskje vi her står overfor et tilsvarende fenomen: At Norsk Front har virket som et *drensrør* på ALP/Fremskrittspartiet?

Dagens Fremskrittsparti er sjølsagt ikke direkte ansvarlig for enkeltmedlemmers ekstreme handlinger. Men partiet er med på å spre farlige antikommunistiske og aktivistiske holdninger og fyrer oppunder tilbøyeligheter som i siste instans produserer en bombemann av Kyviks kaliber. Det ansvaret kan ikke partiet løpe fra.

FREMSKRITTPARTIET OG FASCISMEN

Pkt. 4 i Fremskrittspartiets prinsipprogram fra 1977 lyder slik: «Fremskrittspar-

tiet ønsker en stat med balanse mellom offentlig og privat virksomhet og myndighet. Fremskrittspartiets syn er derfor uforenlig med enhver form for totalitær statsmakt. Fremskrittspartiet tar klart avstand fra ideologier som sikter mot dette (f.eks. kommunisme, ny-nazisme og ny-fascisme)».²⁹ Nazi-regimet i Hitler-Tyskland er på lederplass i partiorganet «Fremskritt» blitt beskrevet som «et menneskefiendtlig og blodig rasistisk system som efter sin begravelse i 1945 ikke burde ha krav på noen slags form for oppreisning».³⁰

Da er vel alt i orden? Fremskrittspartiet markerer utvetydig avstand til fascismen og det var det. Nei, stopp en halv. Slike uskyldsblå forsikringer er ikke noe nytt i norsk politikk fra grupperinger som det er skjellig grunn til å mistenke har en del med fascismen å gjøre. Går vi tilbake til mellomkrigstida, finner vi at ledelsen i Fedrelandslaget — som fra starten i 1925 og utover hadde et klart fascistisk tilsnitt — konsekvent nektet for at de var fascister. I 1928 skrev f.eks. Rannik Halle, daværende sekretær i Fedrelandslagets propagandautvalg, at «helt fra starten av blev det fra lagets side presisert at det stillet sig avvisende overfor diktatur og klassevelde i en hvilken som helst form. Da Karl Meyer dannet sin nasjonale legion (i

Røykbomber og provokasjoner mot Faglig 1. maifront i Oslo. I 1976 gikk ALP-ungdommer og nynazistene i Norsk Front sammen om å forsøke å ødelegge togarrangementet. (Foto: Samfoto)

FREMSKRITTSPARTIET

Fremskritt

Kr. 2
 NR. 17
 8. MAI 1979
 5. ARGANG
 Prioritert blad

1. mai:

KAOS OG NOSTALGI, SPEKKET MED NEI PÅFUNN

mai-tog med livsfjerne krav. AKP
 e stort som SV's og AP's tilsammen.
 edentale Norge, som

— Det livsfarlige sprengstoffattentatet mot Ulf
 Andersen i Faglig 1. maifronts tog i Oslo ble ikke
 funnet verdig til omtale på første side i Frem-
 skrittspartiets organ «Fremskritt».

Man kan tenke seg at man vil
 i mai-fronten. Men de som in-
 strekker seg i å i tog har li gjen-
 det. I Oslo har en typisk «mai-
 skudd» da en bombe har vært
 som i AKP-miljøet.

At mai-fronten, NEI til
 kommunistene i ansett hvem
 som utfører det, og hvem som
 blir utsatt for det. Bombekastin-
 gen og opplysningene i Oslo har
 hatt en stor betydning for den
 kommunistiske som også er i
 seg.

Fremskritt 8.5.79

1927) — hvilket forøvrig vilde være helt overflødig såfremt Fedrelandslaget hadde vært fascistisk — tok vi også bestemt avstand fra tanken om de italienske metoder anvendelse i Norge.» Ikke nok med det, Ranik Halle hevdet at «det tvertimot er Fedrelandslagets formål å styrke og utbygge folkestyret» (Ranik Halles egne utvevinger).³¹ Dette er uttalt av den person som kanskje står som den mest sentrale ideologiske arkitekten bak Fedrelandslagets stadig tydeligere fascistiske dreining utover i 1930-åra. Det er denne personen som «tar avstand» fra fascismen på Fedrelandslagets vegne. Det står ikke til troende!

ALIBI FOR ANTIKOMMUNISME

Er Fremskrittspartiets iherdige forsikringer også bare alibi, for å dekke over og bortforklare trekk og tendenser som de har felles med trettiåras fascist? Men de sier jo at de er imot nynazisme og nyfascisme. Hvordan opptrer de i praksis? Jeg tror jeg vil trekke fram min egen sak fra 1978 som eksempel til belysning av dette spørsmålet. Jeg ble den gang hengt ut over hele førstesida av «Fremskritt» for å drive påstått «marxist-leninistisk indoktrinering» av mine elever. Går vi fram til 1. mai 1979, da Kyvik-saka skapte store overskrifter og en flom av oppfølgingsartikler i hele dagspressen til langt ut i juni, kan vi registrere følgende interessante faktum: «Fremskritt» hadde ett oppslag

om saka, en kort redaksjonell notis: «Vi sier naturligvis NEI til bombekasting. Uansett hvem som utfører det, og hvem som blir utsatt for det». ³² I samme nummer av avisa var det brei 1. mai-dekning (over to sider), med tittelen «1. mai: Kaos og nostalgi, spekket med vittige påfunn» lysende imot en på førstesida...

Hvor er proporsjonene i denne frimerkenotisen om Kyvik i forhold til det førstesideoppslaget med krigsoverskrifter som ble meg sjøl til del i september 1978? Det er sjølsagt ingen rimelige proporsjoner i det. Det er i sannhet en underlig form for «antifascisme» som blir bedrevet i Fremskrittspartiet. Kyvik-saka aktualiserte spørsmålet om å forby Norsk Front. Carl I. Hagen gikk imot dette på lederplass i «Fremskritt», og nyttet høvet til å komme med et stivt stykke kommunazisme-hets. Artikkelen hadde den prangende tittel «Norsk Front = AKP(m-l)». ³³

Kommunazisme-tenkninga i Fremskrittspartiet fungerer åpenbart som et reint skalkeskjul for å drive uhemmet anti-kommunistisk hets. Den virkelige trusselen mot det norske folk, de åpne og erklærte fascistene som driver med politisk terror og vold, forsøker visst Fremskrittspartiet å tie ihjel. Det er jo en bemerkelsesverdig strategi, når det kommer fra et parti som har programfestet at det er «imot» nynazisme og nyfascisme.

NOTER

1. «Avisen ABC — for frihet og fedreland», nr. 1 og 2/1963. Norsk avd. UB.
2. Lederartikkel i ABC nr. 7/1970.
3. Lederartikkel i ABC nr. 2—3/1970.
4. Lederartikkel i ABC nr. 4/1970: «Samfunnsfiendene» av Jan Schibbye Herwig.
5. Redaksjonell forhåndsomtale i ABC nr. 2/1963.
6. «Folk og Land», sitert etter Aftenposten 30. august 1973.
7. Opplyst av Norsk Front-avhopperen Arne Flateland, som sjøl var medlem av ALP, i intervju med Halfdan Karlsen 15. august 1979.
8. Dagbladet 19. mai 1979. Ifølge Flateland ble Blücher etter en tid ekskludert fra ALP.
9. Artikkel med tittelen «Fedrelandslagets merke ALP-symbol?» (Aftenposten 27. juni 1974).
10. Opplyst i Klassekampen 17. august 1979.
11. «Fremskritt» 7. august 1979.
12. Hans Olav Brevig: «NS — fra parti til sekt» (Pax 1970) s. 40. Opplysninga om slektskapsforholdet har jeg fra en kilde som jeg stoler på.
13. Aftenposten 6. august 1973.
14. Samme kilde.
15. Intervju med Carl I. Hagen i Dagbladet 29. september 1979.
16. Innlegg av Carl I. Hagen i Aftenposten 28. november 1979.
17. Birger Mortensen: «Begynnelsen til slutten for nordmenns rett til eget fedreland» («Fremskritt» 23. juli 1980).
18. Løpeseddel utgitt av Bærum ALP ved kommunevalget i 1975. Norsk avd. UB.
19. «Et norsk program», utgitt i 1933 av Fedrelandslaget, fra pkt. I («Nasjonal og moralsk gjenreisning». Norsk avd. UB.
20. Program for Fremskrittspartiets Ungdom, vedtatt på FPLs konstituerende landsmøte i Oslo 11.—12/2 1978, s. 8.
21. Fremskrittspartiets lokalvalgprogram fra 1979.
22. Intervju med Carl I. Hagen i Morgenbladet 2. november 1974.
23. Se «Skole for folket», organ for Sosialistisk Skoleforum, nr. 3—4/1979, nr. 2/1980 og nr. 3/1980.
24. Artikkel av Sven A. Ellefsen i Dagbladet 30. april 1976.
25. Framstilt på grunnlag av opplysninger gitt av Arne Flateland, som sjøl var med på denne Norsk Front-aksjonen.
26. Samme kilde.
27. Dagbladet 13. oktober 1976.
28. Klassekampen 12. juni 1979. Klassekampen viser til uttalelser fra andre elever ved skolen der Kyvik var elev som kilde for disse opplysningene.
29. «Handlingsprogram for stortingsvalget 1977», utgitt av Fremskrittspartiet, s. 6.
30. Peter N. Myhre i «Fremskritt» 31. oktober 1978.
31. Ranik Halle: «Mot 1930!» — veileder for Fedrelandslagets tillitsmenn i agitasjon og studiearbeid, utgitt i 1928, s. 110.
32. Peter N. Myhre i «Fremskritt» 8. mai 1979.
33. Carl I. Hagen i «Fremskritt» 29. mai 1979.

Hvorfor seiret ikke sosialismen?

«Gjør hvert hus, hver provins av Hellas til et fort i kampen mot de fremmede inntrengerne!»

Med disse ordene oppfordret Nikos Zakariadis, generalsekretær i KKE (Hellas Kommunistiske Parti) partimedlemmer og hele det greske folket til å reise den væpna kampen mot Mussolinis styrker i 1940. Brevet ble smuglet ut fra fengslet på Korfu hvor Zakariadis hadde sittet siden 1936.

«Den nasjonale frigjøringskampen skal føres også om det må skje i samarbeid med fascistregjeringa til Metaxas,» slo han fast.

Dette var startskuddet til 4 års frigjøringskamp under kommunistpartiets ledelse, en kamp som bandt store tyske styrker og forsinket angrepet på Sovjet i 1941.

På det meste besto hærens regulære styrker av 150 000 partisaner. Med reservestyrkene hadde sentralkomiteen i KKE kommando over 350 000 soldater. Og ca. 80 prosent av den greske befolkninga var medlemmer av enhetsfronten EAM (Den nasjonale frigjøringsfronten).

Røde Fane har intervjuet to av de som selv deltok i frigjøringskampen fra 1940 til 44, og seinere i partisankrigen fra 1946 til 49.

Røde Fanes medarbeider i samtale med Giorgis Karafilidis (til venstre) og Prokopis Kandas. (Foto: S.M./Røde Fane)

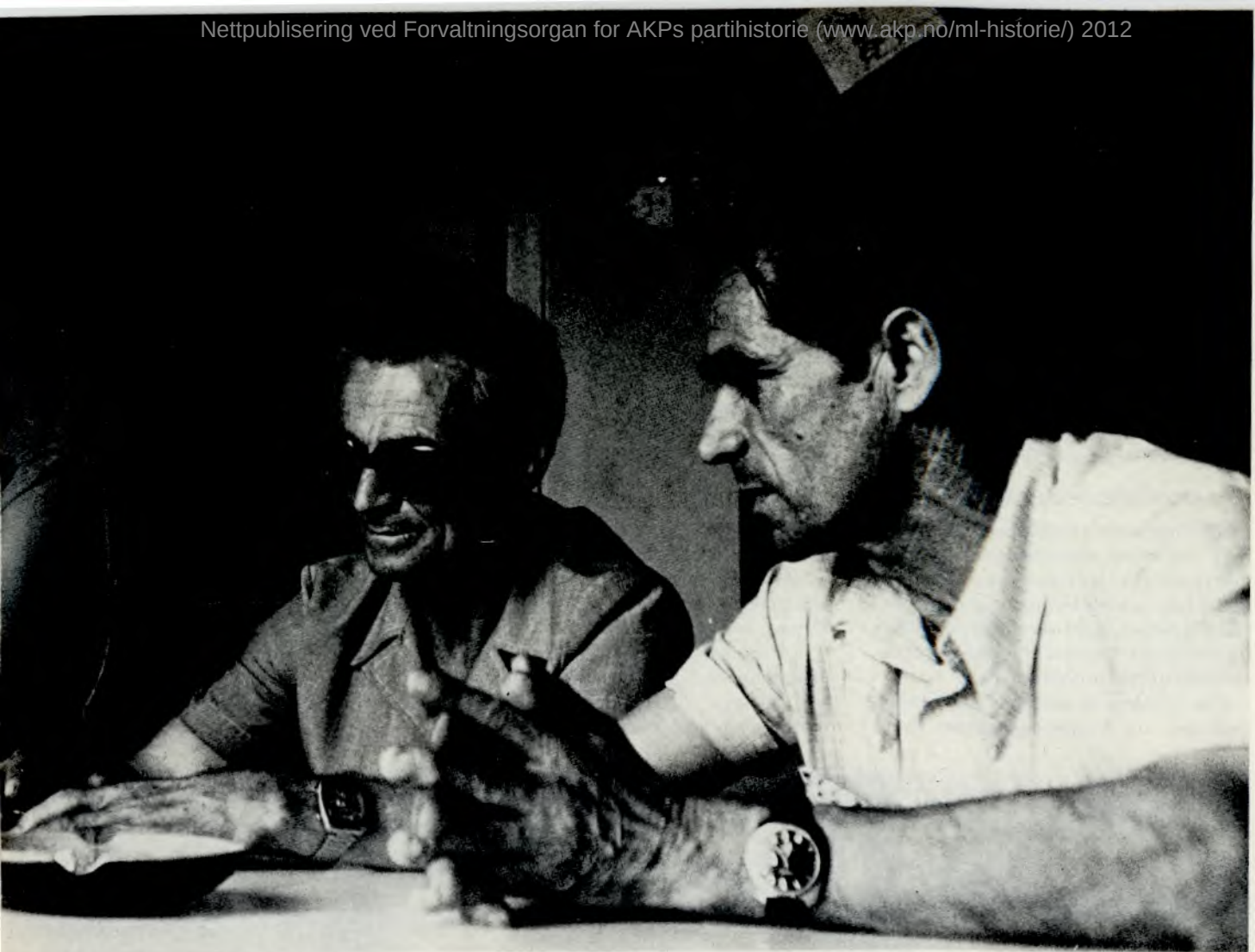
Kommunistene

hadde 350 000

mann under våpen

RØDE FANE
MØTER GRESKE
PARTISANER

— Den greske motstandskampen fikk en eksplosiv utvikling. Italienerne ble slått tilbake, og Hitler måtte sette inn sine egne styrker for å besette landet i april 1941. Hvordan kunne dette skje?

— Brevet som Zakariadis fikk smuglet ut fra fengselet på Korfu hadde stor appell til hele folket. De reiste seg som en samla kraft og slo italienerne tilbake. Regjeringa til Metaxas ble tvunget til å gå med motstandsbevegelsen, og deres berømte NEI til invasjonstyrkene var en viktig seier. Her spilte kommunistpartiet en avgjørende rolle, og i 6 måneder ble italienerne holdt ute av Hellas. Det tok tyskerne 3 måneder å fullføre okkupasjonen.

Helt fra første stund var partiets linje sammen med andre progressive krefter å organisere en nasjonal frigjøringskamp. Dette fikk oppslutning fra det brede lag av det greske folket, bønder, arbeidere og til og med småborgere. Kampen ELAS

(Den greske nasjonale frigjøringshæren) gikk i spissen for var et uttrykk for hele folkets ønsker.

Den eksplosjonsarta utviklinga av frigjøringsbevegelsen kom etter at tyskerne starta å brenne ned hele landsbyer, slakte ned og mishandle befolkninga som gjengjeldelse for drepte soldater. Sammen med sult og lidelse fikk dette hatet til å vokse til uante dimensjoner. Spesielt på landsbygda ble folk tvunget til å forlate sine hjem ut i fjellene. Den nasjonale frigjøringsbevegelsen EAM fikk massiv oppslutning etter at den ble dannet i januar 1942. I spissen for denne enhetsfronten sto Hellas Kommunistparti (KKE).

KVINNER OG BARN DELTOK

Alle deltok i kampen, også kvinner og barn. — Fra å bære våpen til transport av mat til soldatene og oppbygging av forsvarsverker. Ungene var spesielt aktive. De hadde en organisasjon som ble

kalt «de små ørnene». Først og fremst var de viktige i kontaktarbeidet. De strødde spiker utover veiene så de tyske kjøretøyene punkterte. I en del tilfeller bar de også våpen, selv om de bare var 8 – 10 år gamle. En kamerat som kom i eksil i Romania fortalte at etter at han ble sluppet ut av fengsel i en landsby var det to av «ørnene» som plukket han opp og forhørte ham før han fikk slutte seg til frigjøringshæren.

— En tid seinere ble det organisert en annen motstandsorganisasjon i Hellas — EDES (Den greske demokratiske nasjonale liga). Den fikk aldri samme oppslutning som ELAS, ledet av kommunistpartiet?

— Den store forskjellen mellom ELAS og EDES var at mens soldatene var frivillige i ELAS ble de betalt i EDES. Det var en leiehær. Og den ble betalt med britiske pund. EDES ble opprettet ene og alene for å tjene den greske eksilregjeringa i Kairo og de britiske interessene. Det var

FRIGJØRINGSKRIGEN I HELLAS

et forsøk på å skape forvirring og demme opp for tilslutninga til ELAS.

— Dere hadde organisert en marine også?

— Det var ikke store greiene, ingen flåtestyrke, men kun noen få båter. Men den var viktig. Under ledelse av frigjøringsfronten EAM utkjempet den flere viktige slag, selvom hovedkampen sto på landjorda. Til troppeforflytning var den uvurderlig. Likeså fraktet den ammunisjon og matforsyninger.

MOTSIGELSER I FRONTEN

— Det har vært skrevet og spekulert mye omkring uenighetene mellom den politiske ledelsen, representert ved KKEs sentralkomite og den militære ledelsen med Aris Velouchiotis og Stéfanos Sarafis. Hvordan vurderer dere dette forholdet i dag?

(De militære lederne bygde i lange perioder ut frigjøringshæren uten

nær kontakt med kommunistpartiets ledelse. Sarafi var sjøl ikke medlem av partiet. Aris satt ikke i partiets ledelse. Red. anm.)

— Det er ingen tvil om at det var viktige uenigheter mellom den politiske og militære ledelsen i motstandskampen i Hellas. Viktigst er at den politiske ledelsen gjorde alvorlige feil. Deres ledelse på viktige områder, som vi kommer mer tilbake til, var ikke korrekt. De manglet perspektivet på å utvikle den nasjonale frigjøringskampen til en kamp for å opprette den greske folkerepublikken. Det var ingen tvil om at store deler av folket, om partiet hadde hatt en korrekt linje her, ville støttet en endring av samfunnsforholdene. Denne sjansen lot ledelsen gå fra seg.

Ta spørsmålet om holdningen til engelskmennene. Om ledelsen hadde hatt en klar linje på dette — ikke latt dem komme inn i landet etter frigjøringa — ik-

ke latt den kongelige hæren vende tilbake og ikke anerkjent Papandreous regjering i Kairo — da ville situasjonen vært en helt annen. For sjølsagt — da ekseilregjeringa var godtatt og avtalen i Libanon underskrevet, kom Papandreou til Athen, og det første han gjorde var å sende bud på engelskmennene for å bli kvitt frigjøringsstyrkene.

Noen hevder at det var feil av ledelsen å forbli i Athen. At hoveddelen ble i byen mener vi var riktig. Kampene foregikk i like stor grad i byene som i fjellene. Og ELAS' reserve styrker var først og fremst i byene. Der ble det i tillegg organisert sabotasjegrupper under partiets ledelse. Den væpna kampen foregikk også der, i motsetning til under den andre partisankrigen, hvor hovedtyngden lå i fjellene.

SVIKTET STALIN?

— Mange hevder at Stalins Sovjet

(Foto S.M./Røde Fane)

FRIGJØRINGSKRIGEN I HELLAS

sviktet den greske frigjøringskampen i 1945 gjennom Jaltaavtalen?

— Vi vil hevde at når det gjelder spesielt Jaltaavtalen i februar 1945 så inntok Stalin et korrekt standpunkt. Det ville ikke vært riktig av ham på det tidspunktet å utfordre engelskmennene og amerikanerne som fiender. Det var riktig å få opprettet «en annen front».

Det var ikke Stalins ansvar å si om engelskmennene skulle forlate Hellas eller ikke. Først og fremst var det den greske motstandsbevegelsens oppgave.

Som vi har sagt tidligere var en feil ved den greske bevegelsen at den ikke stolte på egne krefter. Det var ledelsen i KKE og enhetsfronten som anerkjente Papandreous regjering og gjennom det også engelskmennenes innmarsj. Det ville sjøl sagt vært enklere for Stalin å avvise Churchills krav om Hellas om den greske frigjøringsbevegelsen hadde nektet å anerkjenne Papandreou. At Stalin skulle

PROKOPIS KANDAS

- medlem av KKE fra 1948
- offiser i Den Demokratiske hæren
- politisk flyktning i Tasjkent fra 1949 til 1978
- ansvarlig fra sentralledelsen til Komiteen av gamle kommunister

GEORGIS KARAFILIDIS

- medlem av KKE fra 1942
- medlem av ELAS (Den greske nasjonale frigjøringshæren)
- offiser i Den Demokratiske hæren
- politisk flyktning i Romania
- Medlem av sentralledelsen til Komiteen av gamle kommunister

Nikos Zakariadis, generalsekretæren i Hellas kommunistiske parti utløste og la opp linjene for den væpna frigjøringskampen i 1940. Mens Zakariadis satt i fengsel i Dachau ...

... inngikk den politiske ledelsen i kommunistpartiet et skjebnesvangert allianseforhold med britene. Lederne for den militære fronten, Stefanos Sarafis (til høyre) ...

... Aris Velouchiotis kom i sterk konflikt med den politiske ledelsen om linja for kampen og opererte i lange perioder uavhengig av den.

FRIGJØRINGSKRIGEN I HELLAS

OVERSIKT OVER VIKTIGE HENDELSER I DEN GRESKE MOTSTANDSKAMPEN

4. august 1936:	General Metaxas regjeringssjef i Hellas. Flere ledende medlemmer av KKE arrestert.
28. oktober 1940:	Mussolini krever fri gjennomfart for italienske styrker i Hellas. Metaxas svarer NEI!
6. april 1941:	Tyske styrker settes inn mot Hellas.
27. april 1941:	Tyskland inntar Athen.
Høsten 1941:	EAM opprettes under ledelse av kommunistene.
Juni 1942:	ELAS opprettes som militær fløy av EAM
September 1942:	EDES opprettes av krefter fra Metaxas offiserskorps.
17. mai 1944:	Forhandlingene i Libanon påbegynnes. Av 24 delegater har frigjøringsbevegelsen og kommunistpartiet 7. Hele 12 delegater kom ikke fra noen av motstandsorganisasjonene, men var personligheter fra tida før 1940, som Papandreou.
25. mai 1944:	Papandreou presenterer sin eksilregjering.
August/september:	Tyskerne starter tilbaketrekningen fra Hellas.
26. september 44:	Avtalen i Kasserta undertegna mellom partisanene og Papandreou/-engelskmennene.
Februar 1945:	Avtalen i Varkisa fastslår at frigjøringsbevegelsen skal oppløses og våpnene innleveres til de engelske styrkene.

ORGANISASJONENE

EAM	Den nasjonale frigjøringsfronten
EDES	Den greske demokratiske nasjonale liga
ELAN	Den greske nasjonale frigjøringsmarinen
ELAS	Den greske nasjonale frigjøringshæren
KKE	Hellas kommunistparti

bære ansvaret for engelskmennenes inntreden i Hellas i 1944-45, blir helt feil.

Sjøl opplevde vi besøket av en sovjetisk delegasjon i de nordlige områdene av landet etter frigjøringa. Russerne sa klart at de ikke kunne komme for å frigjøre oss. Det var vår jobb, og uten innblanding skulle vi avgjøre vår holdning til engelskmennene, sa de.

FORHOLDET TIL JUGOSLAVIA

— Hvordan var forholdet til partisanstyrkene i nabolandet Jugoslavia, som var under ledelse av Tito?

— Når det gjelder de jugoslaviske partisanene, har partiet et klart syn: Den jugoslaviske geriljaen ga ikke den hjelpen den kunne eller burde til den greske partisankrigen. Tito inntok et standpunkt i strid med internasjonalismen. Han ville bruke de nasjonale minoritetene som f.eks. makedonerne for å tjene egne mål. En gresk Folkerepublikk ville han unngå for all del, fordi hans drøm var å ta kontroll over områdene helt ned til Tessaloni-

FRIGJØRINGSKRIGEN I HELLAS

ka. Skal vi uttrykke det med ett ord, ser vi på jugoslavenes rolle i forhold til vår frigjøringskamp som i hovedsak *negativ*.

Det finnes flere eksempler på jugoslaviske enheter som angrep byer kontrollert av oss. De stjal med seg utstyr de trengte, og vi brukte mye krefter på å slå dem tilbake. Det var opplagt at forholdet mellom de greske og de jugoslaviske partisanene på denne måten ikke ble godt.

Partiet hadde en korrekt linje i forhold til den nasjonale minoriteten i Makedonia. De skulle ha full autonomi og full sjølråderett. Under de greske fascistregimener fikk de ikke engang snakke sitt eget språk. Det ble straffet med fengsel og bøter.

Med grunnlag i denne korrekte politikken kunne partiet mobilisere denne minoriteten til kampen side om side med de greske partisanene. Titos politikk hadde liten støtte blant makedonerne.

HÆREN OG OFFISERER STØTTER

— Hva var bakgrunnen for at mot-

standskampen fikk omfattende støtte innenfor den regulære hæren og blant offiserene?

— At mange offiserer sluttet seg til ELAS var ingen tilfeldighet. Det har sin bakgrunn i at partiet jobbet mye innafor hæren. Mange offiserer støttet partiet — en del til og med som medlemmer. Det var organisert partisceller i hæren. Dette arbeidet ble det lagt stor vekt på. En del, men mye mindre, ble gjort innafor politistyrkene.

Den delen av hæren som dro over til Egypt etter nederlaget for tyskerne i 1941 støttet i en periode ELAS, og ønsket å dra tilbake til Hellas for å slutte seg til våre styrker. Dette var takket være partiets jobbing. Ikke uten grunn at engelskmennene satte størsteparten av soldatene i Kairo i konsentrasjonsleirer. Kun forrædere ble sendt tilbake til Hellas.

Det er verdt å merke seg at representantene fra partiets sentralkomite som dro til Kairo for å forhandle fram en avtale med engelskmennene i 1943, tok avstand

fra de delene av hæren i Egypt som ville vende tilbake til Hellas og slutte seg til ELAS. De støttet engelskmennene fullt ut!

— Men hvordan kunne dette skje?

— Nikos Zakariadis har sjøl sagt at hovedfeilen til partiet på den tida var at det vurderte «de allierte fra sør» (Britene) som hovedallierte og venner, i motsetning til «de allierte fra nord» (Stalins Sovjet). Det ble ikke gjort noe for å utvikle kontakten og samarbeidet den veien.

Den 3. partikongressen i 1950 oppsummerte hovedårsakene til nederlaget i frigjøringskampen i 1945. Sentralkomiteen, under ledelse av partisekretæren Siantos, som fungerte mens Zakariadis satt i Dachau, utviklet linjer i alliansepolitikken som førte til forræderi. Det kan ikke bagatelliseres som en feil når partiledelsen bestemmer at hovedstyrkene fra ELAS skal dra opp i fjellene i nord for å jakte på restene av EDES, samtidig som engelskmennene regelrett invaderer Athen. Dette kan bare karakteriseres som forræderi!

Hvorfor led kampen nederlag?

Hvorfor led den greske frigjøringskampen fra 1940 til 1944 nederlag? Da Hitlers styrker måtte trekke seg ut av Hellas i 1944, hadde frigjøringsfronten som var ledet av kommunistpartiet i Hellas kontroll over 3/4 av landet. 350.000 mann var under våpen. Allikevel ble det britene og deres regjeringskandidat Papandreou som overtok styringa av landet. I dette intervjuet som Petter Bauck foretok i sommer, legger to som selv deltok i kampene fram materiale om årsakene til nederlaget. Dette er et omdiskutert tema, og mange spørsmål står fortsatt ubesvart. Om Sovjet som av mange blir beskyldt for fullstendig å ha sviktet grekerne, hevder de to at Stalin gjorde det eneste fornuftige. Derimot reiser de spørsmål ved Titos rolle i kampene i Hellas.

Kommunistpartiets linje for den nasjonale motstandskampen, fastlagt i brevet fra Generalsekretæren Zakariadis i 1940, ble etterhvert på viktige punkter fraveket av den politiske ledelsen — medlemmer av sentralkomiteen av kommunistpartiet.

Etterhvert som britene kom på offensiven i forhold til tyskerne, skulle uklarhet i allianseforholdet til britene få skjebnessvangre konsekvenser for kommunistpartiet og hele frigjøringskampen. Dette illustreres til fulle gjennom de tre avtalene som medlemmer av sentralkomiteen i KKE inngikk med britene. I siste konsekvens innebar disse at våpnene ble lagt ned og overlevert til den britiske hæren.

Dårlig utviklet og tildels manglende direkte ledelse av frigjøringshæren fra Kommunistpartiets side har lagt grunnlaget for ulike vurderinger fra de to sidene. Avtalene som ble inngått med eksilregjeringa og engelskmennene synes klart å ha funnet sted uten at den militære ledelsen var trukket med på råd.

I seinere nummer av Røde Fane vil de to diskutere den andre partisankrigen fra 1946 til 1949 og erfaringene fra eksiltida i Sovjet, som for mange varte fra 1949 helt fram til i dag.

Skal vi summere opp avtalene fra Libanon og Kasserta i 1944 som anerkjente Papandreous regjering og åpnet Hellas for engelskmennene — ja, regelrett lot dem komme som frigjørere og venner — så er dommen forræderi! Videreføringa med avtalen fra Varkisa i februar 45 aksepterte at den nasjonale frigjøringsbevegelsen skulle overlevere alle sine våpen til engelskmennene, sluttførte denne linja med totalt forræderi. Resultatet var at Syntagmaplassen, ja hele Athen, var dekket av likene av geriljasoldatene fra ELAS. Hele bevegelsen måtte overgi seg uten betingelser.

Til avtalen i Varkisa kan vi legge til at de to hovedforhandlerne fra vår side som skulle diskutere med engelskmennene — Partsalidis og Rousos — hadde to klare retningslinjer fra sentralkomiteen: Den første var at den nasjonale frigjøringsbevegelsen med hæren og enhetsfronten skulle *anerkjennes* som den nasjonale motstanden, og den andre var at en oppløsning av ELAS skulle skje *uten* at våpnene skulle leveres inn. Dette ga de fullstendig blaffen i. Alt ble lagt i hendene på engelskmennene. Utrolig nok er motstandsbevegelsen i landet vårt ennå ikke anerkjent av regjeringa. Isteden blir EDES framstilt som uttrykk for motstandskampen.

— Men hva var situasjonen for den nasjonale motstandsbevegelsen i Hellas da disse avtalene ble inngått?

— I 1944 var 3/4 av landet frigjort. Det var opprettet folkestyre flere steder. Militaria var dannet. Til sammen utgjorde de væpnede styrkene omkring 350 000 mann, inkludert frigjøringshæren ELAS. Og ledelsen ble i hovedsak ivaretatt av kommunistpartiet.

Det var i denne situasjonen avtalene i Libanon, Kasserta og Varkisa ble inngått. Da engelskmennene vendte seg mot Athen for å gjeninnsette det gamle regimet, sendte partiledelsen med Siantos og Partsalidis i spissen hovedstyrken av ELAS på jakt etter EDES i Nord-Hellas. Aris Velouchiotis ble motstrebende sendt av gårde. Tilbake i Athen var det kun en liten styrke som ikke kunne hamle opp med engelskmennene.

Zakariadis kommentar da han kom tilbake til Hellas etter oppholdet i Dachau var at feil skulle vi komme til å gjøre mange av også i framtida, men avtaler som den i Varkisa skulle vi ikke inngå mer. □

Spådommene o

Jeg mener at påstanden om at krigen vil komme raskt, sannsynligvis før 1985, er svært tvilsom.

Standpunktet har blitt gjentatt gang på gang. Mitt poeng er at konklusjonen «krig før 1985» bygger på feilaktige premisser, skriver signaturen T.W. i dette innlegget.

Det prøver han å vise ved å gå inn på Egil Fossums artikkel i Røde Fane 2/80, en artikkel som etter det han kan forstå la det teoretiske og politiske grunnlaget for denne analysen.

Debatt:

Jeg mener at Fossums premisser strider med virkeligheten. Jeg mener at en av forutsetningene for at m-l-bevegelsen skal legge opp en riktig linje i kampen for verdensfreden er et bevisst oppgjør med hovedtesene i denne artikkelen.

Hva sier Fossum?

Hans hovedtese er: «På kort sikt går en rekke militære, økonomiske og politiske utviklingstendenser dem (Sovjet) imot. Størst sjanse til å lykkes militært vil de ha i begynnelsen og midten av 80-åra, ikke i slutten.» Altså: Sovjet vil slå til raskt, mens sjansene er størst. Men hvorfor er sjansene størst nå, ifølge Fossum?

1) De vil få større økonomiske problemer etter hvert som tida går. Eller for å sitere: «Nettopp i denne forbindelsen mellom styrke og svakhet tror jeg vi må lete for å finne nøklene til Sovjets aggressive utenrikspolitikk — og Sovjets hastverk. Særlig vil oljemangelen bidra til å tvinge aggresjonsspiralen oppover: slå til før det er for seint.»

2) De vil få større politiske vansker etter hvert som tida går. Eller som han skriver: «Det kan tenkes at Sovjet vil slå til før motstanden internasjonalt blir for sterk.»

3) Det militære overtaket Sovjet har overfor motstanderne vil skrumpe inn. Fossum tar for gitt; «et stadig sterkere Nato i vest». Derfor er hans poeng: «Slå til fort, før motstanderen får vokst seg sterkere. Hvis de må slå til mot én motstander av gangen, vest eller øst, så trengs tempo!»

4) Hans analyse om at krigen kommer raskt pga. Sovjets økende problemer, fører også til i beste fall en tvetydig holdning til kampen for å isolere Sovjet i dag, som et ledd i kampen for verdensfreden. Han skriver: «Det er bra at motstanden mot Sovjet øker. Det kan føre til at Sovjet kan tape en krig når den kommer. Det kan til og med tenkes at en krig — verden er krigsmoden alt i dag — kan utsettes. Men det er ikke sikkert. Økende politiske vansker kan også framskynde en krig (Fossums understrekninger). Altså: Det kan bare «tenkes» at kamp mot Sovjet i dag kan utsette krigen, det er større sjanser for at det «vil framskynde krigen».

Det er ikke sikkert at Sovjet vil bli stadig mer isolert

Fossum snakker flere steder om den vok-

SOVJET-DEBATT

m «krig innen 85» er feil!

(Foto: Ole A. Buenget, Samfoto)

sende motstanden mot Sovjet. Det er sant, på enkelte områder. Men måten han argumenterer på, tar det for gitt at denne motstanden bare vil øke og øke og bli mer og mer forent. Men er det så sikkert? La oss se på virkeligheten.

For det første er det et faktum at det er splittelse og ikke enhet som er tendensen i utviklinga i forholdet mellom Europa og USA. Giscard og Schmidt trosset åpenlyst Carters linje og utspill mot Sovjet. Med Reagan i presidentstolen vil motsigelsene sannsynligvis bare tilta. Derfor snakker da også de fleste utenrikspolitiske kommentatorene om et mer anstrengt forhold mellom Europa og USA enn på svært lenge, og disse problemene har nettopp blitt *forsterket* av invasjonen i Afghanistan.

Det finnes reelle uenigheter mellom ledende kretser innafor det vesteuropeiske monopolborgerskapet og ledende kretser innafor det amerikanske monopolborgerskapet, om hvordan Sovjets ekspansjonisme skal møtes.

Frankrike, Tyskland og Italia var med på å undergrave Carters forsøk på økonomisk boikott av Sovjet. Frankrike har i tida etter invasjonen i Afghanistan økt handelen med Sovjet i forhold til i fjor med 60%, Italia med 30%, Storbritannia med 20%. Og Norge — «det snilleste barnet i NATO-klassen», som SV-ledelsen sier — økte sin handel første halvår i år med hele 56%.

Den vesteuropeiske kapitalen er, relativt mer enn den amerikanske, knytta til det sovjetiske markedet. Vest-Europa er mer avhengig av oljeimporten fra Gulfen enn det USA er. Begge disse faktorene er med på å legge et objektivt grunnlag for at herskerne i Vest-Europa lettere vil legge seg på en ettergivenhetspolitikk overfor Sovjet enn det lederne i USA vil. Over tid er det derfor grunn til å regne med økende splid innafor NATO, eller mellom Europa og USA, om hvordan trusselen fra Sovjet skal møtes. De objektive motsigelsene eller den imperialistiske konkurransen mellom monopolene i Vest-Europa og USA om markeder, råvarer og kapitaleksport vil bare ytterligere fremskynde denne utviklinga.

SOVJET-DEBATT

Derfor bør ingen, heller ikke Fossum, bli overrasket når The Economist for 2. august i år rapporterer om uttalelser fra vesttyske og franske regjeringsskretser; la Sovjet få Afghanistan i det stille. Som motytelse må de love å holde seg unna Gulfen og oljeveiene til Europa.

«Alt er bedre enn atomkrig»

De vesteuropeiske folkene blir mer og mer klar over — og livredd for — at de i en framtidig krig kan oppleve Ragnarokk. Det er på vårt kontinent bombene vil falle, det er her folk vil bli utslettet og byer lagt i grus. Derfor finnes det et reelt grunnlag for svære massebevegelser som er for ettergivenhet og ensidig nedrustning som det minst jævlige. Kimene til dette ser vi allerede i dag:

I Norge er massebevegelsen mer opp-tatt av USAs nye atomstrategi enn Sovjets ekspansjonisme og virkelige trussel mot den norske nasjonen. Denne redselen for krig kan Sovjet utnytte til det maksimale, og tvinge eller skremme folket til ettergivenhet. Jeg tror at på vårt kontinent er det grunnlag for at parolen: «Alt er bedre enn atomkrig» kan få fantastisk oppslutning.

Alt dette vet strategene i Kreml. De vet at motsigelsene mellom Vest-Europa og USA vil øke, de vet at det finnes et objektivt grunnlag for ettergivenhet i Vest-Europa både blant monopolgrupperinger og blant massene. De vet at det finnes motsigelser mellom den gamle imperialistiske 2. verden og den tredje verden. Osv.

Derfor er det mulig at Sovjet, ved å bruke en kombinasjon av trusler og forhandlinger, og ellers la motsigelsene virke til sin fordel, kan splitte sine motstandere istedenfor å bli mer isolert sjøl. Sjøl om dette er sannsynlig, må det ikke skje. Det avgjørende er i hvilken grad verdens folk klarer å forene seg mot sosialimperialismen. Men uansett: Blokkerer vi for denne muligheten undervurderer vi Sovjet grovt, og vi vil ikke se de virkelige vanskene med å bygge en brei anti-hegemonistisk fredsbevegelse i Norge.

Er det sikkert at Sovjets militære overtak vil bli mindre?

Dette er en annen av Fossums hovedteser.

Han spår at Sovjets forsprang gradvis vil bli innhentet i løpet av 80-åra, bl.a. tar han et stadig sterkere NATO for gitt.

Utgangspunktet mitt er at Sovjet og Warszawapakten har overtak i dag. Og at Sovjet fortsetter å bruke rundt 15% av sitt nasjonalprodukt på militærapparatet.

Har NATO lagt opp til en rustningspolitikk som kan ta igjen dette? Nei, på ingen måte.

For første gang etter at NATO ble dannet har den danske regjeringa gått inn for nedskjæring på forsvarsbudsjettet. Og det tett etter invasjonen i Afghanistan. USA har store vansker med å få *noen* land til å øke forsvaret sitt med 3%. Vest-Tyskland går visstnok inn for i høyden 2%. Carter-regjeringa går inn for vel 5% øking, hvorav store deler går til økte vedlikeholdskostnader og personalutgifter.

Og sjøl om imperialistene i vest hadde ønsket å kappruste med Sovjet, er det her klare politiske begrensninger på hvor fort og hvor mye de kan ruste opp. I Norge er det en voksende opinion for ensidig nedrustning. Til og med i USA er det i dag færre enn før invasjonen i Afghanistan som er for å holde tritt med russerne i våpenkapløpet. Hele 72% mener at Pentagon har nok penger som de har.

Og mens det i vest er kampanjer mot atomvåpen, mot nøytronbomber og en relativt våken opinion som påser at SALT-avtaler holdes, har Sovjet-lederne noe bortimot fritt armslag.

Er det ikke derfor, Fossum, like sannsynlig at NATO på litt sikt vil sakke enda mer akterut militært, samtidig som motsigelsene innafor NATO vil øke? I tillegg har det fascistiske og gjennomsentraliserte Sovjet store fortrinn når det gjelder å utnytte ressursene maksimalt. Ett eks: Sovjet overtar i større og større grad livsviktig transport mellom de vestlige landa. I tillegg til å utgjøre et potensielt utpresningsmiddel overfor landa i Vest-Europa, står disse skipene under full sentral kommando i Sovjet og kan på kort varsel settes inn ved aksjoner av politisk og militær karakter. Som sammenlikning sliter NATO fortsatt med å lage en rekvireringsordre for 400—600 sivile skip.

Igjen mener jeg Fossum har et for snevert tidsperspektiv. I tillegg undervurderer han Sovjet og overvurderer Sovjets motstandere.

Er det sikkert at Sovjets økonomi raskt vil komme i krise?

Bresnev sjøl innrømmer at femårsplanene ikke oppfyller måsettingene. Alt tyder på store og uløste problemer i den militariserede økonomien. Men å stirre seg blind på disse sakene er forferdelig ensidig. Og Fossum blir da også ute av stand til å analysere eller påpeke styrker ved den sovjetiske økonomien, ikke minst jamført med dens rivaler.

Fossum gjør f.eks. et stort nummer av en mulig oljekrise rundt midten av 80-tallet. Men faktum i dag er at Sovjet er verdens største oljeproducent. I den nye femårsplanen legger de opp til fortsatt øking av oljeproduksjonen og hele 50% øking av naturgassproduksjonen. Sammenlign det med problemene til EEC-landa som nesten ikke har olje i det hele tatt, eller med USA som må importere stort for å dekke sitt energibehov.

Eller ta et annet eksempel: Mens kapitalistene i vest har store problemer med å utbygge atomkraftverk som erstatning for olje, kan Kreml uten vansker — atomkraftulykke i Ural til tross — bygge de verkene de har teknologisk og økonomisk kapasitet til.

Og det er mulig å spare energi i overgangsperioder for økonomien. Carters kampanje førte til en ganske stor minking i energiforbruket på relativt kort tid. Hva kan ikke fascistene i Kreml klare over litt lengre tid?

Mitt poeng er at Fossum analyserer Sovjet-økonomien ensidig og mekanisk, og gir i realiteten ikke lederne noe annet alternativ enn krig for å løse krisa i økonomien. Dette er for enkelt.

I tillegg har det den seinere tida kommet fram opplysninger om at Sovjet i «det skjulte» har gjort store framskritt på data-teknikkens område. Ved å bare studere Sovjet, og ikke studere Sovjet i forhold til USA og f.eks. Vest-Europa, mister han det vesentlige poenget at Sovjet hele tida har hatt og fortsatt har en øking i nasjonalproduktet, mens det er stagnasjon og krisetendenser både i USA og f.eks. Vest-Tyskland. Jeg tror det er mer sannsynlig at Sovjet vil fortsette å hale inn på USA økonomisk, enn at de står overfor ei akutt krise som de må starte verdenskrig for å løse.

USA sine militærutgifter har vist en stagnerende tendens i 70-åra. Sovjet har i dag gått forbi USA i militær styrke. Over: amerikanske soldater under øvelse. Under: russiske soldater.

Framtida er ikke avgjort

Fossums svakhet er at hans ensidighet i analysen av Sovjets styrke og svakheter, hans fokusering på Sovjet uten å se det innbyrdes forholdet mellom Sovjet og andre land, spesielt USA, hans mekaniske måte å analysere åssen kreftene i verden utvikler seg, i praksis ikke ser andre muligheter for utviklinga enn de han sjøl skisserer. På den måten er artikkelen hans en avvæpning av fredsbevegelsen i Norge. For hvilke håp gir han det norske folk? Riktignok sier han, uten å egne det

noen oppmerksomhet, at «det kan til og med tenkes at en krig kan utsettes. Men det er ikke sikkert. Økende politiske vansker kan også framskynde en krig.»

Altså: Krigen kommer nok før 1985. Det er lite vi kan gjøre med det. Økt politisk press på Sovjet kan til og med framskynde krigen.

Dette oppfatter jeg som essensen i en artikkel som ble skrevet rett etter invasjonen i Afghanistan. På et tidspunkt da geriljaen i Afghanistan hadde reist en utrolig heltemodig kamp. Ikke bare en kamp for å forsvare sin egen nasjon, men en kamp for å stoppe den mest aggressive

supermakta som kjemper om verdensherredømme. På et tidspunkt da det virkelig var behov for å dempe folks akutte krigsfrykt og isteden gi folk tro og tillit til at det nyttet å gjøre noe for å utsette krigen, at Sovjets aggresjoner kan stoppes.

Utnytt pusterommet

Sovjet er ikke i dag sterke nok til å ta en global konfrontasjon med USA og NATO. Det gjør at lederne i Kreml er nødt til å vise tilbakeholdenhet, som i krigen Iran/Irak og som foreløpig i Polen. De tør ikke ta skritt som kan innebære militære eller hardere økonomiske mottiltak fra Vesten. Aller minst tør de ta så aggressive skritt at USA blir tvunget til å erklære krig for å bevare status quo.

For å sitere Rød Ungdoms studiehefte «Et ledd i en global strategi» fra i sommer: «Det militære overtaket er ikke stort nok. Og motstanderne er for mange og enhetlige. Arbeidsfolk i Sovjet er heller ikke nok bitt av krigspsykosen til å være villig kanonføde i en imperialistisk røverkrieg. De trenger også tid på å bygge opp flere militære støttepunkter.

Dette gir verdens folk et viktig pusterom. Men da må passiviteten og motløsheten utryddes.»

Altså: Sovjet ønsker ikke krig ennå. Lederne i Kreml tenker langsiktig, og regner med på lengre sikt å oppnå et sånt overtak over USA at de tør å ta en verdenskrig, selv om de heller ikke da ønsker den. Selvsagt kan krigen komme før russerne vil. Hitler ville ikke ha krig før i 1941/1942, han fikk det i -39 fordi England overraska ham med å erklære krig på grunn av overfallet på Polen.

Mitt poeng er ikke at det overhodet ikke kan bli en krig før 1985. Mitt poeng er å vise at det er lite sannsynlig, at Fossum undervurderer Sovjets styrke og overvurderer Sovjets motstandere katastrofalt. Videre er mitt poeng å vise at Fossums mekaniske analyse av årsakene til et eventuelt krigsutbrudd, fullstendig overser den virkningen en virkelig internasjonal enhetsfront mot sosialimperialismen og ettergivenhetspolitikken kan få. Fossums analyse raderer vekk behovet for at kommunistene legger seg i selen for utvikle en skikkelig politikk mot krigsfaren og for verdensfreden, den gjør det latterlig å sette kampen mot krigen i sentrum.

T.W.

Innholdsoversikt over Røde Fane

Nr. 1.

Iran under Khomeini: Mot frigjøring eller mørkemannsvelde?

Kvinnespørsmålet i Iran: Det er ikke sløret kampen står om!

Samtale med Emed Fircuzeh Vaziri — en iransk kvinneaktivist.

Var sjahens politikk kvinnevennlig?

Han styrte landet mot sammenbrudd! — Sjahens økonomiske politikk og massebevegelsen som veltet ham.

Børgerkapet har ordet: Religionen kan aldri styre Irans økonomi.

Sovjets profitt i rørledninger fra Iran.

Nydannet iransk m-l-parti: Vi ønsker enhet med den militante islamske bevegelsen

Legger DNA om kursen? Slik planlegger de økonomien i 80-åra.

Debatt: Er intellektuelle også proleterer?

Programdebatt: Dagskampen — et nødvendig onde?

Bøker: Stalin nekta å utgi Engels — DDR beslagla boka på grensa.

Tidsskrifter: Kontrast om Islam: Solid bakgrunn for egne meninger.

Kultur: Liv Aakvik — Tramteatret: Vi vil ikke spille bare for venstresida

Brev til redaksjonen.

Nr. 2.

Storkrig før 1985? Sovjets mangel på olje og militære forsprang på USA... vil føre til krig før 1985, hevder Egil Fossum

Sovjet militært på offensiven

Årsaken til Sovjets ekspansjon: Svakheter eller styrke.

Søkelys på AKP(m-l)s faglige politikk.

Myndighetenes samarbeid med tyske okkupanter — et 40 års-minne!

Debatt: Økonomidebatt og rehabilitering i Kina: Gamle ordtak vert som nye. Isoler ikkje AKP frå miljøørsla!

UT av tvangstrøya! Prinsippprogrammet om sosialismen og demokrati.

Bøker: Mot de myke «kvinneverdier» — omtale av Kari Mundahl Johnsens «Hva er kvinnesak».

Kultur: Intervju med Gudmund Vindland, forfatteren av «Villskudd»

Brev til redaksjonen.

Nr. 3.

Hva er en sosialistisk trygdepolitikk?

Hvorfor angripes helse- og sosialsektoren?

Bakgrunnen for utgiftsøkninga i trygdebudsjettet

Når og hvor kommer innstrammingene?

Rammefinansieringa: Eit system for splitt og hersk.

Etterkrigstidas trygdehistorie.

Anfinn Stigen — Tron Øgrim: Holmgang om sosialisme og demokrati.

Debatt: I saklighetens og redelighetens navn? Nok et svar til AN-B av Lars Borgersrud.

Oljekrise i Sovjet?

Kupp i Jern og Metall?

To bøker om krigsfaren etter Afghanistan.

Kultur: Hvor går den progressive litteraturen?

Brev til redaksjonen.

Nr. 4.

Etter havarivinteren: En våt grav for norsk oljepolitikk.

Nasjonal styring i Nordsjøen: En bløff.

Konklusjonen klar før granskningsrapporten: Regjeringa kan ikke løpe fra ansvaret.

«Olje-eventyret» på vei mot nord: Med sikkerheten i skrivebordsskuffen.

RV og stortingsvalget — eller hvorfor jeg elsker parlamentet. Av Hermann Kristoffersen.

Debatt: Krigsfaren: AKP bruker feil kart.

Mot illusjonsmakeri i sosialismedebatten.

Oskars økonomiske avsporing.

Bekjemp den særegne kvinneundertrykkinga.

Tidsskrifter: Omtale av Sovjetdiskusjon i Materialisten.

Kultur: Dissens i gutteklubben. Gjeldsvik mot Michelet.

Brev til redaksjonen.

Nr. 5/6

SPECIALNUMMER AV RØDE FANE: HVORDAN SKAL SOSIALISMEN SE UT I NORGE?

Sosialismen i Norge må bygges på arbeiderråd.

Arbeiderklassen skal ha makta gjennom partiet.

Skal partiets ledelse baseres på vold eller overbevisning?

Debatt: Skal vi forkaste kulturrevolusjonen?

KKPs linje styrker demokratiet. Har AKP(m-l) sviktet kvinnene?

Bøker: Kulturrevolusjonen sett med nye øyne.

Kultur: 70-åra — en nøkkelperiode i norsk teater. Av Klaus Hagerup.

Brev til redaksjonen.

1980

Nr. 7.

Hvorfor ble KPD oppløst?— Tysklands tidligere m-l-formann, Christian Semler.

Den nye m-l-bevegelsens største krise.

Røde Fane besøker universiteter i Kina.

Forsviner arbeiderklassen? Artikkelserie om klasseanalyse.

Det er Sovjets styrke som peker mot rig.

Debatt: Skyt pila mot målet, Steigan. Hva er galt med partiets faglige politikk?

Bøker: En omtale av Benito Scocozzas historiebok.

Finn din framtid — i en stortingsmelding.

Nr. 8.

Kampen om arbeiderlitteraturen er i ferd med å bli et faktum. Av Dag Solstad.

Det er borgerskapets nye taktikk som truer arbeiderlitteraturen.

Kap visjoner om sosialismen!

Kampen om litteraturen er kampen om politikk.

et store diktet om sosialisme. (Av Jørn Nilsen).

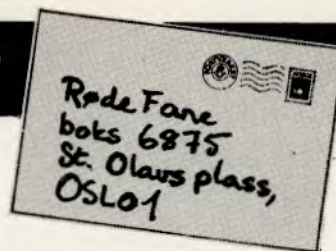
Debatt: Undervurderer ikke Steigan kampen?

Erken Oscar eller Steigan treffer spiren på hue!

Var fra Pål Steigan.

Bøker: «Makten, Socialismen och Demokratin» — en ny klassiker?

BREV

Mer Stalin!?

Det er dårlig redaksjonell politikk å komme med fire nummer (2 pluss et dobbelt) i løpet av så kort tid: dette letter i hvert fall ikke løssalget.

Ellers er bladet brukbart. Prøv å fortsette demokratidiskusjonen, med stoff som går dypere enn Klassekampen kan greie. Hva med et nummer med artikler om skilnadene på Lenins teorier og Stalins håpløse praksis på dette området? Det skal være visst at vi trenger å gå i dybden på Stalintida. Gamle forslitte fraser om «mange feil, men i hovedsak bra» begynner etterhvert å bli pinlige.

Et par ting til: Kjøperne klager over det glansete papiret (jeg også). Det er fælt å lese på. Og prisen er helt vill. Se på Kontrast: tjukkere og til omtrent samme pris. Folk kjøper heller ei lita bok (Kontrast) til 20 kroner enn et tynt blad til 16 kroner.

Ø. G. — Oslo

Takk for brevet. Vi er enige i at det er uheldig å gi ut Røde Fane så uregelmessig som vi gjorde i siste halvår i fjor. Derfor har vi nå satt opp en tidsplan for hele 81-årgangen, med sikte på mer regelmessige utgivelser.

For øvrig vil flere sider ved Stalin-tida i Sovjet bli belyst i denne årgangen.

Når det gjelder papirkvalitet, utseende

TIL REDAKSJONEN

o.l. har vi tidligere fått mye ros fra leserne, så dommen er nok ikke så entydig som du antyder. Skjønt vi hører gjerne fra flere. Kontrast har vi aldri forsøkt å selge, så vi vet ikke om det er lettere å omsette enn Røde Fane. Men faktum er at leserne får vel så mye «tidsskrift pr. krone» ved å kjøpe Røde Fane. Og vi ønsker å beholde vårt format, siden vi mener det kan gi et mer variert, spennende og lettlest blad.

Red.

Meget solid og godt blad, men...

Jeg sier opp mitt abonnement på Røde Fane. Det passer meg bedre å kjøpe tidsskriftet i løssalg, siden dere ofte tar opp spesielle norske saker (tema) som er ganske uinteressante eller fjernt for en islending. Men ellers takk for et meget solid og godt tidsskrift.

Abonnent, Reykjavik

Takk for de rosende ord. Slikt er vi svake for. Men det er faktisk bladets abonnenter som gir det økonomiske grunnlaget som må til for å lage det «solid og godt». Så sjøl om vi er glad for hvert nummer som selges i løssalg, oppfordrer vi leserne til å bite seg fast som abonnenter!

Og den oppfordringa gjelder nordmenn også.

Red.

SV-tidsskriftet Argument går inn

Sosialistisk Studieforbunds tidsskrift «Argument» er nedlagt på grunn av sviktende økonomi. Argument har fungert som et slags teoretisk tidsskrift for SV — eller i hvert fall deler av SV.

Det siste nummeret kunne skilte med folk som Ole Kromann, Steinar Stjernø, Mette Masst, Marianne Loe, Tore Linné Eriksen, Barbro Rønning og Kjetil Paulsen i redaksjonen.

Alt i fjor kunne en se begynnelsen på slutten for tidsskriftet. De to siste numrene kom som et dobbeltnummer, i mindre format og med mer nødtørf-tig utstyr enn tidligere årganger.

Nå vil ikke vi savne det politiske bidrag bladet har gitt til venstresida i Norge. Likevel understreker Arguments død at det ikke er noen lett sak å drive et tidsskrift for politisk debatt og teori, og samtidig få økonomien til å gå i hop.

Det er en lærdom også Røde Fanes venner bør merke seg!

Returadresse:
Røde Fane
Boks 83
Bryn, Oslo 6

HVORFOR IKKE ABONNERE?

**Dette får du blant annet
i resten av årgangen:**

- **Debatt om arbeidsprogrammet til AKP(m-l)**
- **Hva betyr Kinas nye linje?**
- **Stalin — fortsatt en stor revolusjonær?**